NAPREDEK
PROGRESS

Official Organ of The Slovene Progressive Benefit Society

Glasilo Slovenske Svobodomiselne Podporne Zveze

VOLUME III. | Cleveland, Ohio, August 31st, 1938 | NUMBER 109

Od tedna do tedna

VOJNA NAPETOST V EVROPI

PROŠLI teden so se sestali na Bledu predstavniki male entente—Češkoslovaške, Jugoslavije in Romunije—na posvetovanju ter sklenili, da Madžarske ne bodo več zavirali v oboroževanju. V istem času se je madžarski regent Horthy mudil v Berlinu, kjer mu je Hitler obljubil vso podporo k akciji za odrešenje Madžarov, ki se nahajajo izven sedanjih meja Ogrske, zlasti pa onih, ki spadajo pod Češkoslovaško.

Ta dva fakta, skupno z okolščino, da se mobilizacija vojnega obsega, v katero je pritegnjeno tudi civilno prebivalstvo, v Nemčiji še vedno nadaljuje, in dalje vpričo dejstva, da sudetski Nemci še vedno zahtevajo nemogoče reči od Čehoslovaške, je evropska kriza koncem prošlega tedna prikipela na vrhunec. Izgledalo je, da se Hitler pripravlja, da vsak čas udari po Češkoslovaški.

Tedaj se je zganila Anglija. V soboto je imel zunanji minister Sir John Simon govor, v katerem je jasno povedal, da ako bo Češkoslovaška napadena, ni dvoma, da ji bo Francija v smislu pogodbe priskočila na pomoč in da bo v takem slučaju tudi Anglija neizogibno potegnjena v konflikt, ker je zaveznica Francije. Svarilo Anglije sta podprli Francija in Rusija in tudi mala ententa, vključivši Jugoslavijo, o kateri se je zdelo, da jo imata Hitler in Mussolini že čisto po palcem, je v tej krizi definitivno stopila na stran zapadnih demokracij. Istočasno je bila angleška mornarica odrejena v Severno morje.

V torek tekočega tedna je imel angleški kabinet sejo, ki je soglasno sklenila, da je Anglija pripravljena iti "do skrajnosti," da se prepreči invazijo Češkoslovaške. Tak je položaj na predvečer velikega nacijskega kongresa ,ki se prihodnji ponedeljek snide v Nurnbergu.

Ako bo Anglija vztrajala na stališču, ki ga je zavzela zadnje dni, je Hitler ustavljen in Češkoslovaška in mir Evrope sta za enkrat rešena. Edina država, na katere pomoč bi mogla Nemčija v slučaju vojne računati, je Italija, ki pa je sama globoko zapletena v vojne operacije na Španskem.

Vendar kriza še ni rešena. V bodočih dnevih utegne pasti odločitev med mirov in vojno v Evropi, oziroma na svetu, kajti nihče ne dvomi, da nova evropska vojna bi kmalu potegnila v svoj krvavi vrtinec vse narode sveta.

* * *

MARTIN PROTI LEWISU

Homer Martin, ki je doslej v svojem boju z opozicijo v uniji avtomobilskih delavcev trdil, da se bori le proti "komunistom," je sedaj prišel s svojo pravo barvo na dan. Zdaj je vsak dvom izključen, da je možu oblast prešla v kri in da mu je vseeno, s kom se druži, samo da se obdrži na krmilu. Dejstvo, da ga je radijski pridigar Coughlin nedavno javno pohvalil, je dobilo svojo značilnost.

Prošlo nedeljo se je namreč v Milwaukeeju sestala konferenca uradnikov 51 UAW unij, ki stoje na Martinovi strani, in ta konferenca je sklenila, da glavni urad unije avtnih delavcev v bodoče več ne pošilja svojih prispevkov na glavni urad CIO. Konferenca, se je vršila za zaprtimi vrati, je tudi zavrnila pismo John L. Lewisa, ki je kot predsednik CIO apeliral za mir v UAW uniji.

NA LEVI JE NAŠ PROSTOR

Ob 30-letnici SSPZ napisal A. ZAITZ

Na Vrhpolju se je oglasil mali zvon—cinglet. Počasi in pojenjajoče je brenkal, kakor da umira tudi on. Otroci smo sedeli okrog velike hišne peči ter bili zatopljeni v igro, ko nas je zdramil njegov glas in glas matere, da je nekdo umrl. Naštevali so potem po vrsti tiste, ki so bili bolni in ugibali. Otroci smo prenehali z igro, kajti v svoji domišljiji smo si predstavljali smrt nekje v bližini in se zamislili.

Naš bližnji sosed Ankovec se je večkrat ustavil pri nas v vasi. Prišel je kmalu za tem, ko je utihnil zvon.

"Kateremu je zvonilo?" sta vprašala hkratu oče in mati soseda.

Ankovec pa je, kakor je bila njegova navada, najprej potegnil globoko dim iz vivčka, odmaknil ga od ust ter rekel: "Nobenemu iz naše vasi. Tistemu Travnarjevemu iz Selc, katerega je ubilo v Ameriki.

"Aaaa," je zategnil dolgo moj oče, mati pa je dostavila: "Bog mu daj nebesa!"

Brskali so potem po življenju tega Amerikanca, ki je pred tremi leti odšel v svet, pustivši doma malo bajto, na kateri je garala njegova žena s kopico otrok. Pogovor je pretrgala moja mati, ko je vzdihnila.

"Uboga Meta, kaj bo počela sedaj z malimi otroci in brez moža!"

Ankovec pa se je nasmehnil, kakor je imel navado, kadar je povedal kako zabavno. "I no, kaj bo počela. Nekaj časa se bo malo kislo držala ,potem pa bo pozabila, kakor pozabijo druge. Ker je še mlada in brhka in ker bo dobila tavžent po njem, ka-

(Dalje na 6. str.)

MIRKO G. KUHEL:

Mladi stari materi...

Sinovom, hčeram svojim si postala mati
Le čim ti babica zibelko prvič je postlala.
Otroke v bratstvu si pričela vzgojevati
V deželi tuji, ki domovje novo nam je dala...
Enakopravnost v srca si vcepila naša,
Naprednost in zavest delavstva vedno si učila;
Svobodomiselnost je bila dušna paša,
Katere svetla luč iz teme k solncu je vodila!
A v letih tridesetih nisi pozabila:
Slovensko dušo čisto in brez greha si vzdržala
V tujini, ko je Babilona burna sila
Otrok je tisoče od materinskih grud odgnala.
Bolnike gmotno si obdarovala redno,
Olajšala življenja bedo siromakom mnogim;
Dobrote svoje sipala med nje si vedno.
Otrinjala solze si vdovam in otrokom vbogim;
Možu in ženi, ki predragega odvzela
In breme težko za nositi smrt ji je pustila.
Starejših bratov, sester trumo si preštela,
Enaka mesečna darila si jim odločila...
Lahnejši dnovi! — Gmotna starostna lajšava!
NAPREDEK, glas tvoj, v javnost glasno, zmagovito kliče,
Ameriško-slovenskem življu oznanjava,
Prehitro da si od sovraga šteta med mrliče!!!
Od sinjega Atlantskega morja valovi
Do daljnega Pacifika v zapadu, — prek ravan —
Prepevajo, prevejajo lepo glasovi, —
Odmevajo vse praznično za jubilejni dan!
Rodila si se leta devetnajst sto osem,
Narastla in razvila si se v zalo mlado ženo;
A kljub mladosti stare majke slavna pesem
Z desetih tisoč grlov otrok tvojih vre iskreno!
Veselja sme obličje blago Ti žareti...
Enako lica božaj jim, ki srečo Ti želijo;
Z veseljem brate smeš pod varni krov sprejeti,
A v simbol — naše plemenice naj blestijo!

30-letnica in Atletski zbor v Bridgevillu!

Trije dnevi posvečeni spominu pijonirjev SSPZ in mladinskemu gibanju

V Bridgevillu, prijaznem malem mestu, ki se nahaja v središču zapadno-pennsylvanskega okrožja, kjer živi raztresenih po številnih naselbinah na tisoče in tisoče slovenskih naseljencev, se bo v prihodnjih dneh vršila ena najpomembnejših proslav v zgodovini naše organizacije SSPZ.

Za nekaj dni bo Bridgeville takorekoč postal Zvezin sedež. Tja bo prihitelo na tisoče članov in članic iz bližnjih in oddaljenih krajev in mest, mladine in starejših, da kot ena velika družina proslave 30-letni jubilej SSPZ in da so priča, bodisi kot tekmeci ali kot opazovalci šestega narodnega atletskega zbora, ki je posvečen mladini, organizirani v angleško-poslujočih društvih in mladinskih Vrtcih.

Navzoč bo ves glavni odbor SSPZ. že v ponedeljek tekočega tedna so dospeli v Bridgeville člani izvrševalnega odbora iz Chicage in člani glavnega nadzornega odbora, ki so tekom prvih treh dni pregledali poslovanje organizacije za prvo polovico tekočega leta. Danes (v sredo) zvečer se formalno otvori polletna seja glavnega odbora, ki se bo nadaljevala do sobote.

Na ta dan se otvori narodni atletski zbor in vršile se bodo prve atletske igre. Dan se zaključi s plesom v lokalni nemški dvorani.

Nedelja 4. marca bo posvečen v prvi vrsti proslavi 30-letnega jubileja SSPZ. Vršil se bo ogromen piknik v poznanem Presto parku, ki je last lokalnih slovenskih društev. Ob tej priliki se bodo vršili slavnostni govori glavnih odbornikov. Razdelile se bodo tudi nagrade pijonirskim društvenim uradnikom, ki 25 let ali več služijo v enem ali drugem društvenem uradu, kakor je sklenila prošla seja glavnega odbora. Istočasno se bodo vršile razne igre, oziroma nadaljevanje kontestov, in udarili se bodo tudi junaki balinarske umetnosti.

Nedeljska proslava bo višek tridnevnega programa. Kot je sklepati iz poročil, ki jih je prejel pripravljalni odbor, Bridgeville najbrže še ni videl toliko ljudstva iz zunanjih krajev kot jih prihiti tja prihodnjo nedeljo. In preskrbljeno bo, da bodo vsi gostje gostoljubno sprejeti in postreženi. Kdor se še ni odločil, naj torej to napravi takoj. Takih prilik ni veliko in kadar pridejo, je treba, da se jih poslužimo.

V ponedeljek 5. septembra bo poglavitni dan za mladino. Dopoldne se bo vršila v Slovenski dvorani konferenca zastopnikov angleško poslujočih društev, na kateri bodo v ta namen izvoljeni delegatje podali svoja poročila in priporočila za napredek organizacije. Po kosilu pa se udarijo igralci žogometa, odrasli in mladinski v zaključnih igrah, katere odločijo, kam pojde letošnje šampijonstvo S S P Z. Vprašanje, na katero bi zunanji tekmovalci radi vedeli odgovor, je — ali zmagovalne kupe, ki se nahajata v Pennsylvaniji, ostaneta tam še za eno leto?

Zvečer bodo zmagovalci in poraženi pogoščeni na banketu v nemški dvorani, na katerem bodo razdeljene trofeje. Potem pa poslovnilni ples in slovo. Vlaki, privatni avtomobili in avtobusi odpeljejo goste nazaj proti njihovim domovom, roka zgodovine pa bo v knjigo SSPZ zabeležila novo poglavje, ki bo pričalo o zavednosti in lojalnosti članstva do svoje organizacije, dokler bo živel naš rod v Ameriki.

PRVA KONVENCIJA SSPZ V CHICAGU, ILL., 26. — 31. JULIJA, 1909.

Od leve proti desni: prva vrsta: M. V. Konda, Jos. Ivanšek, Anton Mladič, John Kalan, Joseph Matko. Druga vrsta: Jos. Weshay, Anton Duller, Jacob Zajc, Louis Skubic, Math Gaishek, Joseph Benko. Tretja vrsta: A. H. Skubic, Anton Lah, Ivan Arhar, Jos. Lanich, Tom Wershnig, Ivan Wershay. Četrta vrsta: Ivan Renk, V. Mažgon, Jacob Cesar, Jos. Cvetkovič, F. Mrak, F. Košmrl, Ivan Mladič.

Koledar prireditev

Pondeljek, 5. septembra (Labor Day) — Proslava 30-letnice društva št. 2, CLARIDGE, PA.

Nedelja, 11. septembra. — Proslavo 20-letnice priredi društvo št. 155 SSPZ na Klemenčičevi farmi, RENTON, PA.

Sobota, 15. oktobra. — Jesenski ples društva Victorians, CHICAGO, ILL., v Marshall Square dvorani, 3115 W. Cermak Rd.

NAPREDEK
PROGRESS

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE SVOBODOMISELNE PODPORNE ZVEZE.

IZHAJA VSAKO SREDO

Cene oglasom: 40c palec za posameznike; 35 palec za društva

Naročnina za člane 78c letno; za nečlane $1.50; za inozemstvo $2.00

PROGRESS
OFFICIAL ORGAN OF THE SLOVENE PROGRESSIVE BENEFIT SOCIETY

Owned and Published by the Slovene Progressive Benefit Society

ISSUED EVERY WEDNESDAY

Subscription for members $.78 per year — nonmembers $1.50
foreign countries $2.00

Advertising rates: 40c net for individuals; 35c net for societies

NAPREDEK — Naslov uredništva in upravništva: 6231 ST. CLAIR AVENUE — Telephone: HEnderson 5311 — CLEVELAND, O.

VOLUME III. — 104 — NUMBER 109

Entered as Second Class Matter August 5th, 1936, at the Post Office at Cleveland, Ohio, under the Act of August 24, 1912.

ČAST IN SLAVA DELU!

ČLOVEK IŠČE izbranih in jedrnatih besed, da bi ob takšni priliki kot je tridesetnica Slovenske Svobodomiselne Podporne Zveze podal točno in verno sliko vsega, kar bi ob tem jubileju moralo na dan, v javnost, da bi mi vsi, ki jubilej obhajamo, razumeli in čutili polni smisel in pomen slavnostnega dogodka. Išče besed, ki bi vžgale domišljijo, da bi vsaj delno mogli pojmiti ogromno delo, trud in žrtve, doprinašane od stoterih in stoterih mož in žena, ki so poleg svojega trdega dela v tovarni, premogovniku ali rudotopilnici, poleg skrbi in nadlog, ki tarejo preprostega delavca in delavsko ženo, še našli čas in voljo za delo in žrtve v prid svojemu bližnjemu; ki v viharnem boju življenja v tujem svetu niso pozabili na ideale, stremljenja in vrednote, ki so znamenje in izpričevalo kulturnega človeka.

Vse to bi človek rad povedal. Povedal tako, da bi vsaj na papirju postavil skromen spomenik tistim, ki so zaslužili, da bi spomeniki iz kamna in brona govorili o njihovem trudu za napredek slovenskega naseljenca v Ameriki. Ampak to je nemogoč posel. Ne gre tu namreč za herojstvo enega ali ducata posameznikov, ne le za one, katerih imena so bila razglašana in poznana v javnosti, temveč gre predvsem za tiste skromne in tihe ljudi, ki so izvrševali one majhne in nehvaležne naloge, ki so enake od dneva do dneva in od leta do leta, ki ne prinašajo ne priznanja in ne časti, ampak ki navzlic temu predstavljajo bistvo vsakega velikega in važnega podvzetja. Za tako delo je treba železne vztrajnosti in neskončne potrpežljivosti; treba je vere, da stvar, za katero človek dela, je nekaj večjega, vzvišenejšega kot pa izpričuje zunanje lice navidezno skromne naloge, katero izvršuje.

Slovenska Svobodomiselna Podporna Zveza je bila srečna, da je imela v svojih vrstah vedno ljudi, ki so posedali tako živo vero; ki so tudi razumeli, kakor pravi pesnik, da

Posameznik slednji je le del celote,
V njo vkladaj, črpi spet iz nje moči;
Skup lože zmagajo se vse teškote,
in odgovornost težka se deli.

* * *

Trideset let! — Ni dvoma, da ob zvoku teh besed se v glavi slehernega porodi drugačna misel, v slehernem srcu drugačno čustvo. To iz preprostega razloga, ker ni dveh ljudi, katerih spomini na to dobo bi bili popolnoma enaki. Predvsem pa ob tem jubileju misli slehernega splavajo nazaj in se ustavijo ob točki, ki predstavlja začetni mejnik te dobe. V duhu vidi človek samega sebe kot je bil takrat; pokramlja takorekoč s svojim nekdanjim jazom, ga kara in hvali, zlasti pa občuduje njegovo mladostno drznost, in sočutno se nasmehne njegovi naivnosti in neizkušenosti. Potem romata skupaj — nekdanji jaz in sedanji jaz — romata po cesti življenja in se zopet in zopet ustavljata, pomenjkujeta o tem in onem, kar sta izkusila in doživela: bili so razkošni in radosti polni trenotki, pa tudi marsikatera kaplja pelina je kanila v kupo življenja. . .

Trideset let — prešerna mladost vriska iz njih; zrela doba možuje z njimi. . . Ni jih več, izginila so, potopila se v brezdanjem oceanu časa.

Ampak neki moder mož je zapisal: "Živel sem takorekoč petdeset let, ampak odštejte od tega ure, ki sem jih živel za druge in ne zase, pa boste videli, da se prav za prav še mlad." Kaj pomeni to drugega kot to, da človek, ki je delal na le zase, temveč tudi za druge, se sicer postara telesno, ampak po duhu ostane mlad.

"Ni važna ura sama na sebi," je zapisal drug mislec, "temveč važno je, kako jo porabimo; življenje se meri bolj po globini kot po dolgosti, bolj po misli in delu kot po času."

* * *

Vi vsi, ki ste mislili in ustvarjali v znamenju dela za skupnost, se danes zavedate, da vaš trud in vaše žrtve niso bile zaman. Vzajemno delo tridesetih let stoji pred vami: stavba bratstva — Slovenska Svobodomiselna Podporna Zveza. Ni ogromna ta stavba, ampak trdna je; ni razkošna, ampak lepa je — trdna in lepa zato, ker ste vi tako hoteli.

To je plačilo, katerega vam nihče ne more odvzeti — spomenik, ki bo pel hvalo vašemu delu, dokler bo pošteno delo čislano in spoštovano. Kajti——

Kar storiš za se, to že s tabo izgine,
Kar storiš za narod, ostane vselej;
Donesi le kamen za zgradbo očine,
A rasla naprej na podlagi bo tej;
Pomogel si s tem ji k višavi, k lepoti,
In del tvoj ostane v poslopja celoti!

SPOMINI OB 30-LETNICI

Prišel sem v to obljubljeno deželo kot marsikateri drugi izmed nas, misleč si: V par letih si bom nekaj prihranil, pa jo bom zopet pipihal nazaj čez lužo. Ampak zastonj so nas čakali in nas še danes čakajo naši svojci. Tistih par let še ni prešlo in zlasti za one, ki smo Primorci, tudi ne bo. Mi namreč ljubimo svobodo, te pa v naši rojstni domovini ni več.

Ko sem prišel leta 1913 v Indianapolis, so me rojaki, katerim so bile tukajšnje razmere znane, nadlegovali in poučevali, da tukaj je najbolje, da se človek zavaruje za slučaj bolezni ali smrti. Ker je bilo v tukajšnji naselbini že takrat devet društev, spadajočih k raznim slovenskim jednotam in zvezam, sem se želel informirati, predno sem kam pristopil, kakšna razlika je med eno ali drugo, in ko sem dobil pojasnila od ene in druge strani, sem se odločil, da pristopim k društvu Danica, št. 22 SSPZ. Ker pa je bilo tisti čas glasilo list "Glas Svobode," sem prišel s svojimi sorojaki v navskrižje, ki so mi očitali, da sem pristopil k "brezverski organizaciji." Ampak mene ni to prav nič oviralo, kajti predno sem pristopil, sem čital pravila, in v njih ni bilo niti besedice, da član SSPZ ne bi mogel biti katoličan ali katerega koli verskega prepričanja. Še danes po 24 letih včasih premišljujem, zakaj vse to sovraštvo radi ene ali druge podporne organizacije. Jaz pravim, da vse so dobre ali najboljša je tista, ki stoji na načelu svobodnega mišljenja in to je Slovenska Svobodomiselna Podporna Zveza, ki ima danes poleg tega najboljše zavarovalninske certifikate.

Leta 1931, ko sem prevzel tajništvo društva št. 22, sem videl, da bi bilo najbolje, ako bi se ustanovilo angleško poslujoče društvo. Ker smo imeli v mladinskem oddelku osem članov, starih 16 let, in poleg tega še štiri one, sem 1. maja, 1931, sklical sejo, na katero sem povabil tudi br. Stanleya Tisola iz Chicage in mlade člane od društva Danica. In po nasvetu br. Tisola se je ustanovilo društvo, kateremu so dali ime Hoosier Pals. Za predsednika je bil izvoljen br. Milo Semenich, ki je bil vešč naloge, katera mu je bila dana. Delal je, kolikor je bilo v njegovi moči, da je društvo napredovalo, tako da sploh ni bilo želeti bolje. Zato je bil lahko ponosen. Ampak ne samo on, temveč vse članstvo obeh društev, spadajočih pod okrilje SSPZ. Mene je pa še posebno veselilo, ker sem videl, da pšenica, katero sem vsejal, dobro raste. In v resnici je rastla, dokler ni prišla ljulika vmes, oziroma dokler niso prišli zraven stari člani. Kristus je rekel: "Pustite male k meni, ker njih je nebeško kraljestvo." Jaz pa rečem: "Pustite mladino samo, naj ima sama svoje društvo in naj se po svoje zabava in gospodari, in boste videli, da bo društvo Hoosier Pals eno najbolj cvetočih v naši naselbini." Ob 11. uri in 59 minut so se nekateri zbudili iz dolgoletnega spanja in pridobili nekaj novih članov, da bodo šli na Olimpijado v Bridgeville, Pa. Čestitam, ako bodo ostali stanovitni člani.

Na zadnji seji društva Danica smo razpravljali, kaj bi bilo najbolje za spomin obstoja 30-letnice SSPZ. Po dolgem razmotrivanju smo prišli do zaključka, da se ustanovi dramatični klub pod okriljem društva Danica in društva Hoosier Pals ter Vrtca št. 9. Ker je Frank Velikan postal član Danice, je društvo izbralo njega za voditelja tega odseka. Za prvo pomoč smo jim tudi darovali 25 dolarjev za nabavo iger in drugih potrebščin. S tem, mislim, da je napravljen korak najboljšega napredka za SSPZ v naši naselbini. Znano je, da imamo med člani našega Vrtca dobre igralce; nekaterim bo v kratkem potekla doba in bodo morali prestopiti v odrasli oddelek, bodisi k društvu št. 22 ali k društvu št. 230, in tako bodo v vsakem slučaju lahko aktivni pri dramatičnem klubu, ki bo pod imenom SSPZ. Namen tega kluba bo prirejati igre za domačo naselbino in pa želji kakšne bližnje naselbine se bo tudi odzvalo. Posebno pa se bo delovalo za pospešitev mladinskih kulturnih festivalov.

K sklepu še to: Vsak član in članica naj se zaveda svoje prisege ob vstopu in širi propagando za Slovensko Svobodomiselno Podporno Zvezo!

S. Skorjanc, predsednik št. 22,
Indianapolis, Ind.

OB PROSLAVI 30-LETNICE

Letos je zopet leto raznovrstnih proslav in obletnic in med slavljenci je tudi naša SSPZ s svojo 30-letnico. Torej tri križe ima že za seboj, kar pomeni polnoletnega moža. V času teh dolgih let se je stopnjema izpopolnjevala in se dvignila na vrhunec moderne organizacije, tako da se lahko meri tudi z vsako bolj številno organizacijo. Njena visoka solventnost o tem jasno govori. Kar se tiče napredka v članstvu, je vzrok, da ni dosegla večjega članstva iskati v tem, da obstojita dve odlični starejši napredni organizaciji, ki sta bili prej na delu, in da tekom zadnjih 24 let ni prihajalo več novih moči iz starega kraja, kar je največja zavira nadaljnega napredka našemu organiziranemu življenju v obče. Iz tega sledi, da vsa naša bodočnost je v naši mladini. Starejših nas je vsak dan manj. Kadar iščemo nadomestila za vrzeli, ki nastajajo v naših vrstah, ga nimamo kje drugje iskati kot med našo mladino. In uspeli bomo, samo treba je resne volje, o tem sem sam popolnoma prepričan; brez muje pa se še čevelj ne obuje.

Tudi naše društvo št. 11 se že bliža svojemu tridesetemu letu, ki ga bo izpolnilo 18. maja prihodnjega leta. Lahko se mu torej čestita k trem križem, kar se tiče proslave, pa ne morem še nič gotovega omeniti, ker je še precej daleč in tudi nisem za to pooblaščen.

Pred časom se je oglasil v glasilu br. A. Ermenc s 56. ceste v Milwaukeeju in opomnil na misel družitve Zveze s kako drugo slovensko organizacijo. S tem se je bavila zadnja konvencija in pustila vrata odprta v tej zadevi, toda vse je ostalo tiho, in tudi na omenjeni glas ni bilo nikakega odgovora. Ali bi ne bilo priporočljivo zavzeti se za to stvar prav sedaj, ker napredek je zelo ogrožen in skoro ni upati na boljše čase. Vemo, da prej ali slej bo do tega moralo priti, torej zakaj zavlačevati? Tukaj je tudi treba resne volje, pa bo šlo.

Tudi se obhaja letos 40-letnica nam sorodne organizacije JSKJ, ki je poslala na našo 9. redno konvencijo kot svojega pooblaščenca glavnega odbornika Janka N. Rogelja, da jo zastopa v zadevi združitve, za kar ji gre čast. Ali vse je ostalo tiho.

Še nekaj malega. Pod naslovom "Od tedna do tedna" z dne 3 .avgusta t. l. je bil priobčen članek, v katerem se je opozarjalo, koliko se med nami potroši za pijačo. Nimam kaj oporekati, akoravno nisem nikak apostol vode. Ampak dalo bi se tudi navesti ogromne vsote zmrznjenih bančnih vlog našega naroda v zadnjih letih. Tudi kaj tega denarja bi se dalo za kulturno delo uporabiti, ampak požrl ga je velekapital. In kdo je pil za tiste ogromne milijončke? Gotovo ne tisti, ki so jih skupaj znosili. Kdor več pije, tem več prostovoljnega davka plača vladi, takšno je moje mišljenje. Verjamem tudi, da ako bi se vse propadle vloge—in tudi one naših bratskih organizacij — spremenile v pijačo, bi nastala tolika luža, da bi je nihče tudi s palico na preskočil.

Živela SSPZ v proslavnem letu!

Andrew Maren,
(Mt. Olive, Ill.)

DOPISI ČLANSTVA

DRUŠTVO ŠT. 215

Euclid, Ohio. — Člane tega društva se opozarja, da ker se bo 4. septembra vršila Olimpijada v Bridgevillu in se iste vdeleži več društvenih uradnikov in članov, se redna seja na ta dan ne bo vršila. Prosim člane, da to naznanilo upoštevajo in se polnoštevilno vdeleže prihodnje seje, katera se bo vršila prvo nedeljo meseca oktobra, t. je. 2. oktobra v navadnih prostorih.

John J. Kikol, tajnik.

SLOVENSKI DAN

Ambridge, Pa. — Skupna slovenska društva v Ambridgu — št. 41 SSPZ, št. 33 SNPJ, št. 69 SNPJ, št. 183 KSKJ in št. 74 SŽZ — prirejo dne 4. septembra na Labor Day skupni piknik na Ambridge Boro. Na programu bodo razne tekme in govorniki. Uljudno vas vabimo, da se v velikem številu vdeležite Slovenskega dneva v Ambridgu.

Odbor.

DRUŠTVO ŠT. 53

La Salle, Ill. — Članom in članicam društva Zavednost, št. 53 SSPZ, ki se iz enega ali drugega vzroka ne vdeležujete sej, se sporoča, da je društvo na svoji seji dne 14. julija zaključilo, da vsak član ali članica, ki se ne vdeleži seje vsaj enkrat v treh mesecih, bo moral prispevati 25c v društveno blagajno. To se je sklenilo, ker se večkrat zgodi ,da so na dnevnem redu važne stvari, pa jih ni mogoče rešiti, ker ni navzočega dovolj članstva. Torej upoštevajte to naznanilo in pripeljite vsak po enega člana v društvo.

Frank Udvanc, tajnik.

DRUŠTVO ŠT. 139

Burgettstown, Pa. — Članom društva št. 13 S9SPZ se naznanja, da prihodnja seja se vrši 4. septembra ob 10. uri dopoldne, iz razloga, ker se popoldne istega dne vdeležimo piknika v Bridgevillu. Toliko v prijazno naznanilo,

John Leskovic, tajnik.

Proslava 30-letnice društva št. 1, Chicago, Ill., dne 29. oktobra z banketom v Bergerjevi dvorani!

Zapisnik sej glavnega upravnega pododseka

Sejo je sklical in otvoril gl. tajnik, Wm. Rus, dne 31. maja, 1938, ob 2. uri popoldne, v gl. uradu S. S. P. Z., v Chicagu, Ill.

Za začasnega predsednika je izvoljen br. A. Zaitz, zapisnikarjem br. W. Rus. Poleg teh dveh sta navzoča na seji še brata M. G. Kuhel in M. Vrhovnik.

Zapisnik zadnje seje se prečita, odobri in podpiše.

Sledi razprava o prošnjah za starostno in izredno podporo, katero se odobri sledečim:

Starostno podporo:

Društ. štev. 14, br. Johnu Požun, po $5 mesečno.

Društ. štev. 56, br. Matiji Tolar, po $5 mesečno, s pogojem, da zadosti predpisem pravil za take slučaje.

Društ. štev. 80, sest. Jeri Učakar, po $3 mesečno.

Izredno podporo:

Društ štev. 39, br. Pete L. Pratto, svoto treh asesmentov.

Društ. štev. 67, sest. Josephine Funk, svoto treh asesmentov.

Društ. štev. 160, sest. Mary Saiz, svoto od $15.00.

Društ. štev. 214, Antonu st., Frances in Antonu J. Rupar, ml., vsakemu svoto enega asesmenta.

Društvu štev. 226, sest. Josephine Smodik, svoto treh asesmentov.

Čita se sledeče RESOLUCIJA: "SPREJETO, da je gl. blagajnik M. G. Kuhel pooblaščen vložiti pri Chase National Bank, New York, N. Y., $10,000 pročeljne vrednosti bondov Southeastern Gas and Water Co., 1st lien Sinking Fund, Series due in 1941, radi namena, ki je bil obrazložen v navodilnem pismu, datiranim May 10, 1938, omenjene Southeastern Gas and Water Co." — Predlog stavljen po br. Rusu, podpiran po br. Vrhovniku, da se resolucija sprejme. Sprejeta soglasno.

Sprejeto, da se Vrtcu štev. 13, daruje svota $1.25.

Sprejeto, da se ZDRUŽENIH MLADINSKIM PEVSKIM ZBOROM, v Clevelandu, Ohio, daruje svota $25.00

Čita se vabilo društva štev. 142, White Valley, Pa., na njih priredbo, ki jo obdržujejo skupno s društvom štev. 218 in Vrtcem štev. 103, v soboto dne 27. avgusta, 1938, v počast 30-letnice ZVEZE. Žele dobiti enega ali več govornikov, predvsem br. Vrhovnika ,da bi kazal premične slike. — Sklenjeno, da se br. Vrhovnik te slavnosti vdeleži kot zastopnik Zveze.

Zaključeno, da se zamenja en pisalni stroj za novega, druzega se da prenoviti.

Slede razprave o investicijah in posestvih, ter zaključi sledeče:

Hipoteko štev. 81, v Chicagu, Ill., svoto $1,800.00 se podaljša za pet let, pod starimi pogoji odplačil in obrestni meri po 5-1/5%.

Začasno se odobri posojilo na posestvo štev. 2737 Evergreen Ave., Chicago, Ill., v svoti $5,500.00. Nadalje se razpravlja ko se dobi oceno posestva. Isto velja za posojilo v znesku $6,000.00 na posestvo znano pod naslovom 6518 Dorchester St., Chicago, Illinois.

Upravnik posestev, br. Kuhel poroča: Upnik hipoteke štev. 100 v Chicagu, ki je bil nekaj mesecev zaostal s mesečnimi odplačevanji se je izrazil, da bode s plačevanjem ponovno pričel s 10. julijem, 1938. Vzeto na znanje.

Posestvo štev. 3556 N. Hermitage Ave., Chicago, je vse v najemu. V dosego tega se je moralo napraviti razne izboljšave v hiši. — Vzeto na znanje s odobravanjem.

Stanovanja v posestvu štev. 8, na naslovu 1860 So. Hamlin Ave., Chicagu, Ill., so v najem oddana po $15. mesečno, pod posebnim pogojem. Vzeto na znanje s odločbo, da se dobi cene za razna popravila, ki morajo nujno narejena biti.

Zaključeno, da ima br. Kuhel pravico odrediti, da se očisti razne najemne prostore v domačem uradnem poslopju.

Sklenjeno, da se posestvo štev. 2, na 2502 So. Ridgeway Ave., Chicago, Ill., odda v najem le poti kratki najemninski pogodbi, ker je možnost, da se posest proda.

Odplačilo se je prejelo za National Electric Power Co., prodano na dražbi. — Vzeto na znanje.

Zadeva Hollywood, Florida, bondov, je sedaj zaključena. Prejelo se je nove 3% bonde in tudi zaostale obresti so izplačane po znižani ceni. — Vzeto na znanje.

Gre se skozi listino bondov s namenom, če se najde kako izdajo, ki bi naj se jo prodalo, da se listino spravi v red s državnim zakonikom. — Izbere se jih nekaj in br. Kuhel dobi nalog poizvedeti za cene. Nadaljna razprava je odgodena o teh bondih in tudi zaključeno, da se investicijo odloži na prihodnjo sejo.

S tem je dnevni red izčrpan in seja zaključena ob 6. uri zvečer isti dan kot otvorjena.

WILLIAM RUS,
gl. tajnik-zapisnikar
ANTON ZAITZ,
nadomestujoči predsednik

* * *

SEJA GLAV. UPRAVNEGA PODODSEKA

Seja sklicana in otvorjena po gl. tajniku, Wm. Rusu, dne 30. junija, 1938, v gl. uradu SSPZ., v Chicagu, Ill., ob 2. uri popoldne.

Navzoči so: Wm. Rus, M. G. Kuhel, Anton Zaitz in M. Vrhovnik.

Za predsedovati seji izvoljen br. Zaitz, za pisati zapisnik, br. Rus.

Prečitan je zapisnik zadnje seje, odobren in podpisan.

Soglasno zaključeno, da se investira kot hipotekarno posojilo svoto $5,600.00 na posestvo znano pod naslovom; 2737 Evergreen Ave., Chicago, Ill., ki je trinadstropno zidano poslopje, ocenjeno po uradnem cencilcu na svoto $16,000.00, pod navadnimi pogoji odplačil in obrestmi, za dobo petih let.

STAROSTNO PODPORO po $5 mesečno se odobri naslednjim, pod pogojem da so v vsem zadostili pravilom:

Od društva štev. 5, br. Valentinu Murn; od društva štev. 7, br. Matiji Troha ;od društva štev. 20, br. Franku Bobitch in od društva štev. 65, br. Johnu Onusich.

IZREDNO PODPORO se nakloni sledečim:

Od društva štev. 67, sestri Mary Černe in br. Johnu Škofic, vsakemu svoto treh mesečnih asesmentov.

Od društva štev. 70, sestri Esther Kitt, svoto $15.00.

Od društ. št. 120, sest. Frances Hocevar, svoto $25.00.

Od društ. štev. 176, br. Franku Jug, svoto treh asesmentov.

Od društv. št. 183, trem članom družine Folker, vsakemu svoto treh asesmentov.

Od društ. št. 187, br. Matt Snyder, svoto $10.00.

Od društva štev. 200, sest. Anni Pajk, svoto treh asesmentov.

Od društva štev. 218, Quintu in Sari Aliyetti, vsakemu svoto treh asesmentov.

Od društ. štev. 237, Ernestu Barufoldi, svoto treh mesečnih asesmentov.

Od društva štev. 120, oporoka sestre Mary Zupančič, v kateri je postavila "društvo" za koristnika, je soglasno odobrena.

Čita se dopis člana društva štev. 59 in vabilo društev S. Đ. Z. v Clevelandu, O., za poslati govornika na banket prirejen v počast delegaciji. Oba, dopis in vabilo se odgodita na gl. sejo v avgustu.

Slovenski Narodni Dom v Indianapolisu, Ind. slavi v oktobru 20-letnico. Prigodom te slavnosti izda programno-spominsko knjižico, za katero žele dobiti oglas od te Zveze. Sklenjeno, da se vzame ena stran za $10.00.

Cankarjev Glasnik želi obnovo oglasa, ki je potekel s mesecem julijem. Odobri se odgovor gl. tajnika, odlok pa je prepuščen gl. seji.

Br. Vrhovnik poroča, da je naročil 1,000 celuloid znakov in priporoča, da bi se upravitelje Vrtcev (aktivnih) primerno odškodovalo za njih delo. Vzeto na znanje in zadeva glede Vrtcev odložena na gl. sejo.

Gl. blagajnik dobi nalog za dobiti ponudbe cen za sledeče bonde: Village of Dolton, Ill.; Niles Center, Ill.; North American Gas & Electric Co.; Southern Union Gas Co. "scrip" in Cities Service.

Ker ni druzega na dnevnem redu, zaključi predsednik sejo ob 6. uri zvečer, istega dne kot je bila otvorjena.

WILLIAM RUS,
zapisnikar.
ANTON ZAITZ,
Nadomestujoči predsednik.

* * *

SEJA GL. UPRAVNEGA PODODSEKA

Seja sklicana po gl. tajniku in otvorjena, se vrši dne 30. julija, 1938, s pričetkom ob 10. uri zjutraj, v gl. uradu SSPZ., v Chicagu, Illinois.

Začasnim predsednikom je izvoljen br. A. Zaitz, zapisnikarjem br. W. Rus. Poleg teh dveh sta prisotna še br. M. G. Kuhel in M. Vrhovnik.

Zapisnik zadnje seje čitan, odobren in podpisan.

Br. Kuhel ,tajnik investiciskega odseka poroča o ponudbah za nakup raznih bondov, nakar sledi razmotrivanje. Končno in soglasno je zaključeno, da im br. Kuhel pravico prodati po najboljši tržni ceni Village of Dolton, Ill. bonde in obrestne kupone pridržane od že prodanih bondov; dalje Village of Niles Center, Ill. bonde in pa Southern Union Gas Co. Scrip. Po ceni 34 se proda dva bonda North American Gas & Electric Co., tvrdki M. B. Vick & Co., ki je podala najvišjo ponudbo.

Ponudbe za nakup Cities Service Co. bondov po 65 in Ohio Forge Machine Corporation delnic po 17 se odklonil, radi prenizke cene.

Dalje je soglasno zaključeno, da se naslednje bonde izbriše iz knjižne liste bondov in se jih naprej smatra za "nenavedeno premoženje" (Un-listed Assets) pod vrednostjo enega dolarja vsako izdajo:

Cities Service Co., knjižna vrednost $5,600.00; Lake Shore Athletic Club, knjižna vrednost $30,000.00; William Z. Campbell Land Co., knjižna vrednost $15,000.00; Indiana Limestone Corp., knjižna vrednost $5,000.00; Retail Properties Inc., "B" knjižna vrednost $9,731,25; Wade Park Manor, Income, knjižna vrednost $8,937.50 in pa St. George Hotel Corp. delnice, knjižna vrednost $1.70.

Na prejete prošnje naslednjih, za pomoč kritje stroškov vožnje v Bridgeville, Pa., na Narodno žogo-metno tekmo, se dovoli izplačati iz Atletskega računa: Društvu štev. 197 svoto $25.00; Vrtcu štev. 139 svoto $20.00 in Vrtcu štev. 9 svoto $20.00.

Sklenjeno, da se vse nadalje zadeve preloži na gl. sejo, ki se vrši koncem avgusta, t. l.

S tem je dnevni red izčrpan in seja zaključena ob 3. uri popoldne, istega dne.

WILLIAM RUS,
zapisnikar
ANTON ZAITZ,
nadomestujoči predsednik

Skupna društva v Clevelandu proslavijo 30-letnico SSPZ z oderskim programom dne 9. oktobra v avditoriju S. N. Doma!

1908 Slovenska Svobodomiselna Podporna Zveza 1938

Zgodovinski podatki

Napisal William Rus, gl. tajnik

Dne 25. junija, 1908, je bilo ustanovljeno društvo štev. 1, v Chicagu, Illinois in znjim tudi S. S. P. Z.

Prvi odbor tega društva, še ne uradno priznane S. S. P. Z., so tvorili: Anton Mladič, predsednik, poznejši gl. predsednik; John Duller, podpredsednik; John Geshel, tajnik; Anton Duller, blagajnik, poznejši gl. nadzornik; Joseph Ivanšek, zapisnikar, poznejši prvi gl. tajnik. Nadzorni odbor so tvorili Mohor Mladič, nekdajni predsednik nadzornega odseka, Joseph Wershay in Ferdinand Lesar.

Društvo štev. 1 je ob ustanovitvi štelo 17, a je kmalu narastlo na 34 članov. Z namenom razširiti to samostojno skupino, društvo, v narodno ustanovo, je takoj pričelo s agitacijo za ustanovo drugih samostojnih skupin po raznih naselbinah, ki naj bi se nato spojile v eno skupino.

Namera je pričela postajati dejstvo. Kmalu za štev. 1, je bilo v Claridgu, Pa., ustanovljeno društvo štev. 2, s 43 člani; društvo štev. 3, v De Pue, Ill., s 14 člani; štev. 4, v Black Diamond, Wash., s 27 člani; štev. 5, v Darragh, Pa., s 14 člani; štev. 6, v Winterquartes, Utah, s 25 člani. Teh šest društev se smatra za ustanovnike sedanje S. S. P. Z., čeprav so se kaj hitro ustanovljala druga društva po zaporednih številkah.

Dne 4. avgusta 1908, se je vršilo prvo zborovanje nameravane.. nove.. Narodne ..Podporne Ustanove, ki je sestalo iz uradnikov društva št. 1 in nekaterih zastopnikov prvo ustanovljenih društev. Na tem sestanku ali zborovanju je bilo zaključeno, da se naj nova organizacija imenuje Slovenska Narodna Podporna Zveza, ki je kot taka bila proglašena 1. septembra, 1908. Izvoljen je bil tudi odbor, ki je sestal: Anton Mladič, predsednik; Joseph Ivanšek, tajnik; Anton Duller, blagajnik. Nadzorniki: Joseph Wershay, Martin V. Konda in Louis Skubic.

Takrat, kot še več naslednjih let, se ni poznalo plačilnih in izplačilnih lestvic. Poslovalo se je bolj po "domače." Člani so bili zvani "udi"; vsak ud je bil zavarovan za "pogreb in bolniške podporo"; za pogreb se je plačalo po $100.00, bolniško podporo po $8 tedensko, s pričetkom po šestih mesecih po pristopu; prispevek je bil določen; pristopnina 50c, asesment na 75c mesečno za vse starosti. Za "ude" se je sprejelo le osebe moškega spola v starosti od 18. do 45. leta.

Kljub temu, da je bilo zavarovanje dokaj pomanjkljivo, so se društva in članstvo hitro množilo. Na prvi redni konvenciji, ki se je vršila v Chicagu, Ill., meseca julija, 1909, je štela S. N. P. Z. že 800 članov in 40 društev in tvorila jo je 7 uradnikov društva štev. 1, ki so do tedaj vodili posel "Zveze" in zastopniki naslednjih društev: Štev. 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 19, 24 in 25.

Prva konvencija ni bila pomembna samo vsled tega, ker je bila prva pravodajna skupščina organizacije, ampak, ker je storila s svojimi ukrepi mnogo za njen nagli bodoči razvoj.

Pomembni sklepi, ki jih je ta konvencija uveljavila, so bili: Spremenila je ime iz Slovenske Narodne Podporne Zveze v Slovensko Svobodomiselno Podporno Zvezo, katero ime še vedno nosi. Odredila je, da se jo da "inkorporirati" v državi Illinois, kar je bilo storjeno dne 22. novembra, 1909. Uvedla je dva posmrtninska razreda, za $50.00, namenjen za "starostne" člane, od 45. do 55. leta, in razred za $500 za člane v starosti od 17. do 45. leta. Dopustila je sprejemati v organizacijo tudi ženski spol in vsled tega vpeljala dva bolniška razreda, za $4.00 tedenske podpore za ženske in $8.00 tedenski razred za moške člane. Vpeljala je tudi sklad za poškodnine in operacije, katerega je pa že prihodnja konvencija razveljavila, ker najbrže radi nezadostnih prispevkov in pomanjkljivosti pravil ni mogel shajati. S temi novimi določbami je imela organizacija višje stroške in vsled tega je morala povišati asesment za 25c na člana, iz 75c na $1.00 na člana ali članico, ne glede na starost ali zavarovalnino.

Z vsemi premembami, ki jih je upeljala 1. redna konvencija, ki so bile za takratni čas zelo liberalne, je pričela Zveza še bolje napredovati. Za časa 2. redne konvencije je štela že 1756 članov, ki so tvorili 66 društev. Njeno premoženje je znašalo približno $6.000.00.

Druga (2.) redna konvencija se je vršila meseca oktobra, 1910, v Chicagu, Ill.; prisotnih je bilo v skupnem 25 zastopnikov, 18 delegatov in 7 gl. odbornikov. Ta konvencija je zvišala smrtninsko zavarovalnino "starostnim" članom iz $50. na $100 in sklenila, sprejemati za člane osebe 16 let stare, namesto v starosti 17 let. Močno se je bavila s ustanovitvijo mladinskega, ali kot se je takrat zval, otroškega oddelka, s katerim je poslovala takrat šele samo ena slovenska organizacija, Sv. Barbara v Forest City, Pa. Do uveljavljenja pa ni prišlo iz raznih razlogov, predvsem ker država Illinois baje ni priznala takega zavarovanja. Ustanovila pa je nekak "smrtninski rezervni sklad," v katerega je vsak novo-pristopli plačal svoto od $1.00. Ta sklad smo obdržali vse do leta 1937, čeprav ni nihče znal, zakaj ga vzdržujemo; odpravil ga je šele državni zakon, oziroma državni zavarovalninski urad, ki si je tolmačil, da je "rezervni" isto, kar je "smrtninski" sklad in radi tega se ju je spojilo. Veliko let je bil itak mrtev sklad, ker vzdrževal ali rastel ni potom prispevkov, temveč le potom premestitev gotovih svot letno iz smrtninskega sklada. Tedaj že je pričel preglavice delati Zvezi bolniški sklad, kot je vsaki naslednji konvenciji do zadnje, ker je pričel lezti v primanjkljaj. Vsled tega in radi poviška smrtninske zavarovalnine se je konvencija čutila primorana zvišati mesečni prispevek iz $1.00 na $1.25.

II. redna konvencija je vpeljala neko podporo ali odškodnino za izgubo udov na način, da je izplačala svoto na račun posmrtnine; z drugo besedo, zadolžila je certifikat člana, kar sliči sedanjemu posojevanju. Ta sistem je ostal v praksi skozi par konvencij, nakar je bil nadomeščen s sedanjim sistemom. VI. redna konvencija je šla celo tako daleč, da je vsa taka izplačila članom na račun posmrtnin odpustila.

Razdobje med drugo in tretjo konvencijo ni bilo iz delavskega stališča povoljno, bilo je celo kritično. Finančna kriza je bila občutna po vseh Združenih državah; ovirala je trgovino in prizadjala delavstvu veliko izgubo na zaslužku. V Westmorelandskem okraju v Pennsylvaniji je dolgostrajna stavka pretila uničiti več tamošnjih mladih društev, komaj v razvoju, ki so pa težko preskušnjo le dobro prestala in z njimi vred jo je tudi SSPZ. V tri-letnem razdobju med II. in III. konvencijo je ZVEZA nepričakovano dobro napredovala. Njeno članstvo je porastlo na 3883 članov, število društev na 127 in premoženje na $29,022.82.

Tretja redna konvencija, meseca septembra, 1913, v Milwaukee, Wis., je bila dokaj dobro zastopana. Tvorila jo je 56 delegatov in 8 glavnih odbornikov, skupaj 64 oseb. Ta konvencija je bila dotlej ena najpomembnejših, ne samo med Zvezinimi ampak, lahko se trdi, med vsemi slovenskimi organizacijami, ker povedla jih je iz enoličnosti v popolnoma drugo nazorje. Ta konvencija je sprejela načrt za upeljavo raznih posmrtninskih in bolniških razredov. Žal, da ga ni tudi takoj uveljavila. Takrat je prišlo na vidik vprašanje združitve raznih podpornih organizacij in v svoji iskrenosti, da bo do kaj takega prišlo, je uvedbo raznih zavarovalnih razredov odgodila do časa, da je vprašanje združitve rešeno. Šele, ko se uvidi, da združenja ne bo, naj bi se nove razrede uvedlo. Načrt za upeljavo razredov pa je vzbudil pozornost drugih organizacij, ki so se ga hitro oprijile in uveljavile, ne glede na združitev. Ker ni Zveza svojih sklepov takoj uveljavila, se je kasneje nad njo maščevalo, ker druge so jo pričele potom njenih lastnih načrtov nadkriljevati.

Drugi važen sklep je bil ustanovitev mladinskega oddelka, čim se prijavi 200 prosilcev za vstop. To število je bilo prijavljenih v bodočem letu in s 1. januarjem, 1915, je pričel mladinski oddelek poslovati.

Med drugim je ta konvencija zopet pozdignila asesment članstva za 15c mesečno, na $1.40 na člana(ico) brez razlike na starost ali zavarovalnino. To je bila primorana storiti, ker bolniški sklad je pričel izkazovati vedno bolj občuten primanjkljaj.

Še predno so šla pravila III. redne konvencije v veljavo, se je prejelo od državnega zavarovalninskega urada zahtevo, da se mora organizacijo postaviti na solventno stanje na podlagi N. F. C. 4% lestvice. Kazalo ni drugega kot dati načrt plačevanja po tej lestvici na splošno glasovanje z določbo, da nova pravila, z novo plačilno lestvico vred, stopijo v veljavo s 1. marcem, 1914. Tako se je zgodilo, a ni ostalo dolgo tako kot je splošno glasovanje določilo. Nova lestvica je določala, da se prispevke pobira na podlagi starosti članov ob zadnjem rojstnem dnevu. Aktuar, ki je preračunal premoženje, je izračunal, da po tem sistemu znaša s o l v e n t nost 97.39% in priporočil je, da se starost članov ponovno preračuna na podlagi starosti ob bližnjem rojstnem dnevu in da se lestvico poviša za 1c. Tako se je storilo in popravljeni načrt plačevanja je stopil v veljavo 1. januarja, 1916. S tem je postala S. S. P. Z. med slovenskimi organizacijami prva solventna in prva, ki je pričela poslovati po starosti, po N. F. C. smrtninski lestvici.

Upeljava vplačil po starosti ni ugodno vplivala na javnost; nepričakovano zvišan prispevek jo je pričel ovirati v napredku. Radi tega ni mogla zaznamovati napredka med III. in IV. redno konvencijo. Mladinski oddelek je porastel v dveh in pol letih komaj na število 320 članov, članski pa je celo nazadoval za 246 članov; le število društev je porastlo iz 127 na 138.

Nazadovanju v članstvu ni bila kriva samo vpeljava lestvice smrtninskega prispevka. Veliko k temu so pripomogle velike stavke v državah Colorado, Michigan, Ohio, in manjše po drugih državah. Zavladala je splošna brezposelnost, radi katere so rojaki pričeli opuščati organizacije, mnogo se jih je tudi izselilo v svoj rodni kraj. To razmerje brezposelnosti je trajalo vse do in še po pričetku svetovne vojne. Dosti k nazadovanju je pripomogel tudi bolniški sklad, v katerega je bilo treba plačevati stalno doklado od 25c mesečno.

IV. redna konvencija, ki je zborovala meseca septembra, 1916, v Clevelandu, Ohio, je bila zastopana po 37 delegatih in 9 gl. odbornikih. Ta konvencija je sklenila uveljaviti razne smrtninske in bolniške razrede, oziroma popravila je to, kar je III. redna konvencija zagrešila. Zaključila je, da se lahko vsakdo zavaruje brez bolniške podpore in problem bolniškega sklada je skušala rešiti na ta način, da je znižala podporo iz $8. na $7. tedensko. Ustanovila je dobrodelni sklad za podporo onim, ki niso upravičeni prejemati podpor iz kakih drugih skladov, predvsem v pomoč stavkarjem, za plačevanja asesmenta onim, ki so dolgo na stavki. V veliki meri je preosnovala tudi poškodninski sklad.

Med IV. in V. redno konvencijo je bil napredek zopet povolnejši. Porast ZVEZE v članstvu, društvih in imovini, je bil precejšen.

Ob V. redni konvenciji, ki se je vršila v Chicagu, Ill., med 1. in 9. septembrom, 1920, katero je tvorilo 54 gl. odbornikov in delegatov, je Zveza štela 166 društev in 4680 odrastlih ter 2343 članov mladinskega oddelka. Skupno premoženje obeh oddelkov je znašalo približno $184,000.00.

Ta konvencija se je po večini bavila z vprašanjem združitve Jednot in Zvez; za S. S. P. Z. kot tako ni napravila ničesar koristnega, k večjim, da je popravila nekatere točke pravil. Med važnejše sklepe bi se lahko prištevalo: Upeljavo operacijske podpore, po $75.00 za težje in po $50.00 za ložje vrste operacije. Prekinila je urad gl. zapisnikarja. Uveljavila je nova pravila za mladinski oddelek in določila, da morajo biti vsi člani mladinskega oddelka zdravniško preiskani, tudi oni, ki so že člani, a so bili sprejeti brez zdravniške preiskave. Stroške preiskave je plačala ZVEZA. Sklenjeno je bilo vsako nadaljno akcijo za zavetišče opustiti. Razpisala je tudi doklado po 50c na člana v upravni sklad in po $1.00 na člane zavarovane v $15.00 bolniškem razredu.

Med V. in VI. redno konvencijo se je ZVEZA povoljno razvijala. Na VI. redni konvenciji, ki se je vršila meseca septembra, 1924, v Clevelandu, Ohio, je poročal gl. tajnik, da je napredek Zveze od zadnje konvencije: V društvih za sedem (7), v odrastlem članstvu 882, v mladinskem članstvu za 279. V skupnem je bilo članstva v odrastlem oddelku 5,562, v mladinskem 2,622; zadnje zaporedno društvo je bilo štev. 184; imovina obeh oddelkov je znašala približno $300,000.00.

VI. redna konvencija je bila dobro zastopana. Navzočih je bilo 11 gl. odbornikov in 55 delegatov. Glavna tema konvencije je bila "združitev," radi tega ni veliko dobrega napravila za S. S. P. Z., ker se ni poglobila v nje delokrog. — Glavni njeni zaključki so bil: Uveljavi se $3. razred bolniške podpore, čim se prijavi za vstop 300 članov; do uveljavljenja tega razreda pa ni nikdar prišlo. Sistem izplačevanja bolniške podpore je bil spremenjen. Bolni člani so bili upravičeni do šest mesecev cele, nadalje do polovične podpore skozi vso bolezen. Ker je list Glas Svobode, dotedanje glasilo, po smrti njega lastnika Martina Konda, pričel nazadovati, da se je bilo bati, da bo prenehal izhajati, je na ti konvenciji prišlo do vprašanja izdajanja lastnega glasila, mesečnika. Predlog za lastno glasilo pa je bil poražen z 22 proti 38 glasovom in list ENAKOPRAVNOST izbran za glasilo z določbo, da ga prejemajo vsi člani. Na tej konvenciji je bil po večini izvoljen nov gl. odbor.

VII. redna konvencija, vršeča se v juniju, 1928, v Indianapolisu, Indiana, je bila po številu zastopstva najmočnejša. Tvorilo jo je 11 glav. odbornikov in 75 delegatov, skupaj 86 oseb. Prvič v zgodovini Zveze so bila na tej konvenciji zastopana angleško poslujoča društva, ki so se komaj eno leto poprej pričela vstanavljati.

Doba od zadnje do te konvencije je bila plodonosna, poročal je gl. tajnik. Napredek v tem konvenčnem razdobju je bil v društvih za 20; zadnje ustanovljeno društvo je bila štev. 209. V oddelku odrastlega članstva je bil napredek za 1,436, tako da je skupno število znašalo 6,998; mladinski oddelek je porastel za 655 članov in se je povspel na število 3,277. Premoženje obeh oddelkov je narastlo na svoto $469,000.00. Ta konvencija je s 64 proti 22 glasovi prekinila nadaljno delovanje za združitev organizacij. Sklenila je, da se postavi namestnike gl. odbornikom, ter da se sprejema za člane tudi druge narodnosti, ne samo Slovane. Vpostavila je pasivnost za brezposelne člane, ki ni bila v nikako korist Zvezi in ne v posebno veliko članom. Vstanovila je tudi "starostni sklad" z določbo, da se izplačuje članom, ko dosežejo starost 60 let, ki so onemogli in brez sredstev, svoto po $20.00 mesečno. Poslovanje tega razreda bi se naj pričelo, čim sklad doseže imovino od $10,000.00. Kot znano, se je par let kasneje že pričelo starostno p o d p o r o izplačevati. Predlagano je bilo, da si ZVEZA nada svoje staro ime: Slovenska Narodna Podporna Zveza. Predlog ni prodrl, pač pa je bilo spremenjeno angleško ime, beseda "Slovenic," v "Slovene." Prodrl tudi ni predlog, da bi se konvencije v bodoče vršile vsaka tri leta. Obširno se je bavila ta konvencija s primanjkljajem v $14.00 razredu bolniške podpore. Ko je konvencija odklonila nasvet, da bi se izplačevalo bolniško podporo po lestvici, je določila temu razredu prispevek $1.70 mesečno, povišek od 10c. Dosti razbrujenja med delegacijo je povzročil nasvet odseka za pravil, da se naj odstrani odstavek, ki je določal, da se črta iz organizacije člane, ki opravljajo stavkokaška dela. Odsek za pravila je s svojim predlogom le prodrl ,ker konvencija se je morala vkloniti zahtevam raznih držav.

Med VII. in VIII. redno konvencijo se je izvršila važne sprememba v poslovanju. Splošno glasovanje v letu 1930 je upostavilo lestvico za izplačevanje bolniške podpore ,ki je stopila v veljavo 1. julija, 1930. Na podlagi te lestvice se je skušalo balancirati dohodke z izdatki bolniškega sklada, ki je bil do tedaj v vednem primanjkljaju. Namera je postala dejstvo za $1.00 razred,

(Dalje na 4. str.)

Naš jubilej

JOHN KVARTICH, glavni predsednik

Ko smo hodili v šolo, smo slišali zgodbo o starem knezu, ki je, čuteč, da se mu bliža zadnja ura, poklical k sebi svoje tri sine in vsakemu dal palico, rekoč mu, da naj jo poizkusi prelomiti. Vsi trije so to z lahkoto storili. Potem starec vzame tri nadaljne palice in jih, v sveženj povezane, poda zaporedoma svojim sinovom z enakom pozivom kot prvič. In glej — nobeden izmed treh sinov ni bil dovolj močan, da bi zlomil palice, ki so bile skupaj zvezane.

Nauk te zgodbe je jasen: v razdvojenosti in neslogi smo šibki in slabotni, medsebojno povezani in zedinjeni smo močni. Naši preprosti slovenski naseljenci, ki so prihajali v Ameriko "s trebuhom za kruhom", so ta nauk razumeli in se tudi po njem ravnali. Kmalu po svojem prihodu so začeli ustanavljati podporna društva, da skupaj premagajo težkoče, katerim ni bil nihče od njih kos posamezno. Ta društva so bila preprosta, njih poslovanje enostavno, takorekoč od dneva do dneva, ampak iz tega skromnega začetka je zrastlo mogočno drevo slovenskega fraternalizma v Ameriki. Ena najkrepkejših vej na tem drevesu, dasiravno ne največja, je naša lastna organizacija — Slovenska Svobodomiselna Podporna Zveza.

Letos obhajamo tridesetletni obstoj SSPZ. Naravno je, da se ob tem jubileju ozremo za trenotek nazaj in s hvaležnostjo v srcu spominjamo vseh onih, ki so s svojim delom omogočili, da se velika družina naše Zveze veseli tega skupnega praznika, obenem pa da ob tej priliki trdno sklenemo, da hočemo biti vredni spomina pijonirjev — da bomo z njihovim delom nadaljevali.

Bratje in sestre! Doba, v katerem živimo, nas v marsikaterem oziru spominja na dobo, v kateri se je naša Zveza porodila. Nahajamo se v težkih in kritičnih časih. Borba za življenski obstoj postavlja slehernega izmed nas na preizkušnjo, ki zahteva celega moža in cele žene. V takih razmerah se malodušje rado naseli v srca, naskakujejo nas dvomi, v svojem sosedu vidimo raje slabo kot dobro. Ostati trden,ohraniti vero in zaupanje v delo za dobrobit celokupnosti pod takimi okolščinami, ni otroška igra. Zdi se, da v času, ko je bolj potrebno kot je bilo kdaj poprej, da delujemo za skupnost, smisel za vzajemno delo nazaduje namesto da bi rastla. Ljudje postajajo zmedeni, in namesto, da bi zaupali v svoj razum, v svojo lastno moč, pričakujejo čudodelnikov, ki naj bi jih z enim mahom rešili vseh skrbi in nadlog in preko noči ustvarili raj na zemlji. Kaj se zgodi v z narodi, ki zapadejo tej pogubni misli, sta nam v svarilen vzgled Italija in Nemčija. Narod je pričakoval, da Mussolini in Hitler prineseta odrešenje, ampak okvala sta ga v verige suženjstva.

Možje, ki so polagali temelj SSPZ, niso bili ljudje takega kalibra. Imeli so pogum, verjeli so v moč skupnosti, niso se bali bojev. Ni bilo lahko širiti organizacijo, katera je temeljila na svobodni misli. Naši pijonirji so bili zaničevani in zasmehovani, nehvaležna in trnjeva je bila njihova pot. Ampak podali se niso. Šli so naprej in zmagali so. Naj nam bo njihov vzgled v bodrilo in vzpodbudo v teh resnih dneh! Pokažimo, da smo njih vredni nasledniki, da globoka vera v skupnost, ki je njim dala moči, živi tudi v nas!

V mnogih ozirih so naloge, pred katerimi se nahajamo, dasiravno težke, lažje kot so bile naloge ustanoviteljev in pijonirjev. Oni so bili popolni tujci v Ameriki; novi svet, v katerega so prišli, je bila zanje polna ugank. Mi imamo za seboj skušnje mnogih let. Kolikor toliko smo udomačeni tukaj, skoro vsi smo državljani. Imamo tudi otroke, hčere in sinove, ki so bili rojeni na ameriški zemlji. V njih — v naši mladini, je garancija, da naše delo in delo naših pijonirjev, ne bo umrlo, temveč da bo cvetelo in živelo naprej. To mladino moramo dobiti v naše vrste. In dobili jo bomo, ako smo vsi pripravljeni storiti svojo dolžnost.

Dober začetek v tem pogledu je že narejen. Imamo živahna društva, sestoječa izključno iz naših že odraslih sinov in hčera. Imamo Vrtce, v katerih se zbira naša mladina nežnih let. Z delom v tej smeri moramo nadaljevati, stati ob strani mladini in ona bo stala ob naši strani.

SSPZ je danes krepka organizacija. Njen finančni in gospodarski položaj je boliši kot kdaj prej v njeni zgodovini. Je napredna in delavsko čuteča organizacija. Kot taka ima polno pravico, da ob svoji tridesetletnici zre z zaupanjem v bodočnost!

Zgodovina društva štev. 2 v Claridgu, Pa.

(Ob 30-letnici)

Društvo št. 2 SSPZ v Claridgu, Pa., je bilo ustanovljeno dne 2. avgusta, 1908 z osemnajstimi ustanovnimi člani. Prvi odbor je bil sledeči: predsednik John Mlakar, podpredsednik, Valentin Rednak, tajnik John Batič, blagajnik Lovrenc Sturm. Ostali člani so bili: Anton Hren, Vincent Zorc, Lovrenc Jeras, Valentin Lukančič, Anton Mazgon, Frank Dragar, Joseph Matko, Frank Rakar, Matija Petek, Mike Pušnik, Jurij Špehar, Blaž Likar, John Planinšek in John Raspotnik.

Prva seja se je vršila pri Lovrencu Sturmu.

Leta 1909 se je vršila prva konvencija, na kateri so delegatje sklenili, da se v bodoče konvencije vršijo na vsaka tri leta. To leto je društvo dobilo veliko članov in dobro napredovalo. V tem letu je bila naša Zveza inkorporirana.

Razvoj društva v letu 1910 je zadrževal premogarski štrajk toda društvu so priskočili na pomoč s podporo bratje v drugih krajih, da so naši člani, ki so bili na stavki mogli plačevati svoje asesments. V tem letu so naši pijonirji veliko hudega prestali. Stavka je trajala celih 18 mesecev. Pomoči od zunaj in dejstvu, da so bili asesmenti takrat primeroma majhni, se je zahvaliti, da je društvo srečno prestalo to krizo.

Položaj se ni izboljšal do leta 1912. Dotično leto smo prejeli prva pravila od Zveze, kakor tudi znake in regalije.

Leta 1913 se je vršila druga konvencija naše Zveze. V tem letu sem jaz postal član društva št. 2, namreč, ko sem prišel s prestopnim listom od društva št. 7 v Aroni, Pa., in sem se pri bratih novega društva hitro udomačil. To leto je bilo pomembno vsled tega, ker smo imeli na glasovanju tri predloge glede lestvice in bolniškega sklada. Drug važen dogodek je bila akcija za postavitev društvenega doma, ki se je tudi uresničila.

Zelo uspešno za društvo je bilo leto 1915. Priredili smo več piknikov, ki so dobro izpadli.

Na letni seji 1916 je prišlo do nekoliko spremembe v odboru, ki je vodil društvo naslednje leto. John Batič je odstopil in za tajnika je bil izvoljen Matt Torkar, ki je zavzemal to mesto eno leto. V tem letu se je vršila tretja Zvezina konvencija.

Za leta 1918 je bil izvoljen tajnikom John Mlakar, ki je vodil tajništvo kakih 17 let. V tem letu je razsajala influenza, na srečo pa med člani našega društva ni zahtevala nobenih žrtev.

Leto 1919 je bilo dobro leto za društvo. Pristopilo je veliko novih članov, in istotako v naslednjih dveh letih, 1920 in 1921.

Težko pa je bilo za društvo leto -1922. V tem letu je šlo skozi hudo krizo in izgubili smo mnogo članov. Vzrok je bil premogarski štrajk, tekom katerega so nekateri člani stavkokazili. Ko se je vstavkokaze v smislu tedanjih pravil izključilo, so sledili zapletljaji, katerih posledica je bila izguba Zvezine poslovnice v državi Pennsylvaniji. V tem letu sem jaz prevzel urad zapisnikarja in ga vodil do 1934.

Leta 1923 je bil izvoljen novi predsednik Alojz Surla, ki še danes predseduje društvu. Dobili smo tudi novega blagajnika, ki je bil John Srebenak.

Leta 1924 je društvo začelo zopet lepo napredovati in sloga je vladala tako med odborniki kot članstvom.

Naslednje leto 1925 ni prineslo večjih sprememb.

V letu 1926 dne 2. junija smo izgubili dobrega člana Johna Turka, ki je bil nekaj časa tudi v društvenem odboru. Na to izgubo smo težko pozabili. Naj v miru počiva!

Leto 1927 ni prineslo nobenis sprememb in društvo je napredovalo.

V letu 1928 se je vršila sedma konvencija SSPZ. V tej zvezi je društvo na aprilski seji sklenilo prerešetati vsa pravila in dati svoja priporočila glede sprememb. Naš delegat na konvenciji je bil John Mlakar.

Leta 1929 je društvo sklenilo nabaviti svojo zastavo, za kar je vsak član prispeval določeno vsoto. Razvitje zastave se je vršilo v oktobru, toda s prireditvijo ni bilo posebnega uspeha.

Nekaj sprememb v društvenem odboru se je izvršilo v letu 1930.

V naslednjem letu 1931 se je ustanovila federacija SSPZ društev v zapadni Pennsylvaniji. V tem letu so nastale slabe delavske razmere in v veliki meri se je začela izvajati pasivnost, do katere je bil upravičen vsak brezposelni član. Pasivnost je od takrat izginila, toda brezposelnost je še danes med nami.

V letu 1932 se je društvo zanimalo za vprašanje poslovnice. Zadevo je imel v rokah tedanji glavni odbornik Jos. Krotec, ki pa ni imel uspeha. V tem letu je društvo plačalo članarino v federacijo in jo odslej redno plačuje. Prvi zastopnik je bil Lovrenc Sturm, ki je poročal, da je federacija koristna ustanova za društva in organizacijo. V istem letu se je vršila osma redna konvencija v Pittsburghu, Pa., na kateri nas je zastopal Lovrenc Sturm. Glede glasila je društvo dalo naročilo, da ostane še nadalje "Enakopravnost," kar se je tudi zgodilo.

V letu 1933 smo izgubili člana Franka Dragarja, ki je bil naš blagajnik. Bodi mu ohranjen blag spomin!

Leta 1934 v februarju sem jaz prevzel tajništvo, ker se je tedanji tajnik ponesrečil. Imel sem mnogo dela, predno sem tajniške posle spravil v red, V tem letu je postala veljavna določba, da kdor ne more plačati asesmenta, naj spremeni certifikat, kar mi je dalo ogromno sitnosti in dela. Velike potežkoče sem imel tudi pozneje, ko je deveta redna konvencija sklenila, da mora vse članstvo spremeniti certifikate.

Leta 1935 mi je članstvo zopet poverilo tajništvo in dobili smo tudi novega blagajnika William Kratofila, ki še sedaj vodi urad. Nastopila je zopet boljša doba za društvo. Dobili smo precej novih članov in uradniki so se dobro razumeli med seboj in delali roka v roki. V tem letu smo izgubili dobrega člana George Kratofila, ki je bil poprej naš blagajnik. Naj mu bo ohranjen blag spomin!

Na deveto redno konvencijo leta 1936 naše društvo radi slabih razmer ni poslalo delegata. Toda dela za napredek organizacije nismo zanemarjali. Ustanovili smo Vrtec, čigar upravitelj sem ostal do danes. V tem letu smo dobili tri nove člane in poslovanje društva se je vršilo v lepem redu.

V začetku leta 1937 je stopil v veljavo konvenčni sklep za spremembo vseh certifikatov, kar je povzročilo mnogo nejevolje med članstvom, ker je moralo plačevati višji asesment.

Prišli smo do leta 1938, v katerem se sedaj nahajamo. Nekateri člani še vedno vzdržujejo svoje članstvo s posojili na certifikate. Kako se bo to izšlo, ne vem, oziroma, kaj bo, kadar bodo rezerve izčrpane. Upam, da se bo končno dobro izteklo. Bodočnost je v rokah mladine, toda če bo toliko požrtvovalna kot smo bili mi pijonirji, je težko reči. Mlademu svetu so pri srcu največ igre in sport, težko pa jih je dobiti na sejo.

Vidim, da se je ta zgodovina precej razvlekla. Predno zaključim, me dolžnost veže, da se zahvalim našim ustanoviteljem in pijonirjem, ki so se borili za koristi članstva, društva in Zveze. Enako glavnim odbornikom, ki so nas vodili ter s sodelovanjem članstva postavili Zvezo na stališče modernega bratskega zavarovanja, s certifikati najrazličnejših vrst. To nam daje upanje, da bo organizacija čez trideset let še vedno živela in uspevala.

Končno ne pozabite, da društvo št. 2 bo dne 5. septembra obhajalo 30-letnico svojega obstoja. Pridite v velikem številu, da skupno proslavimo ta jubilej!

Anton Menart, tajnik

SEDANJI GLAVNI ODBOR SLOVENSKE SVOBODOMISELNE PODPORNE ZVEZE

JOHN KVARTICH
predsednik

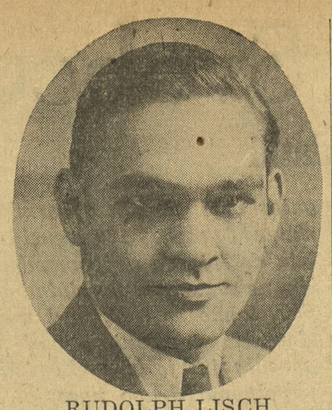

RUDOLPH LISCH
podpredsednik

WILLIAM CANDON
predsednik nadzornega odbora

WILLIAM RUS
tajnik

FRANK PUCEL
predsednik porotnega odbora

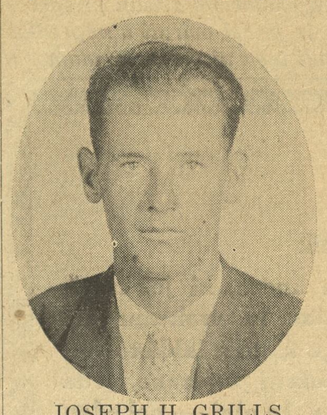

JOSEPH H. GRILLS
prvi nadzornik

ANTON ZAITZ
pomožni tajnik

FRANK MEDVED
prvi porotnik

JOHN MAREN
drugi nadzornik

MIRKO G. KUHEL
blagajnik

VINCENT PUGEL
drugi porotnik

VATRO J. GRILL
urednik-upravnik glasila

MICHAEL T. VRHOVNIK
direktor mladinskih društev

DR. F. J. ARCH
glavni zdravnik

LINCOLN NA FRONTI

Alexander Wollcott je objavil naslednjo novo anekdoto iz življenja Abrahama Lincolna.

Ko je armada južne konfederacije napadala Fort Stevens, je Lincoln prišel iz Bele hiše, da napravi inspekcijsko turo unijske obrambe. Za spremljevalca mu je bil določen mladi polkovnik Oliver Wendell Holmes, poznejši član najvišjega zveznega sodišča. Lincoln je hotel vedeti, kje ravno se nahaja sovražnik in Holmes mu je pokazal. Predsednik je vstal, da bi bolje videl. Tako stoječ in še z visokim stožčastim cilindrom, ki so bili takrat v navadi, na glavi, je bila Lincolnova dolga postava sijajna tarča za nasprotno stran, od katere se je trenotno vsula ploha krogel. Mladi častnik zgrabi predsednika za rokav in ga potegne na varno, vzkliknivši: "Doli, osel!"

Tak nagovor gotovo ni bil primeren napram vrhovnemu poveljniku oboroženih sil republike. Mladega polkovnika je že naslednji trenotek zaskrbelo, kaj bo sedaj. Ko pa je Lincoln že odhajal iz utrdbe, se nenadoma obrne nazaj, stopi k preplašenemu častniku in mu reče: "Zbogom, polkovnik Holmes. Me veseli, da veste, kako je treba govoriti s civilistom."

Slov. Svobodomiselna Podporna Zveza

(Nadaljevanje s 3. str.)

medtem ko $2.00 razredu ni prinesla pomoči. Primanjkljaj v tem skladu je rastel tudi v bodočih letih, kljub izrednim prispevkom, ki so postali že stalni. Kazalo ni druzega gl. odboru kot razpisati tako visok izredni asesment, da bodo člani tega razreda primorani opustiti ga in prestopiti v $1.00 razred. Tako se je tudi zgodilo. S 1. marcem, 1933, je $2.00 razred bil brez članstva in uradno prekinjen.

V razdobju med VII. in VIII. redno konvencijo je napredovanje Zveze pričelo pojemati, a kljub temu je bila ZVEZA v številu članstva takrat na vrhuncu. V društvih je v tej dobi napredovala za 24; zadnje ustanovljeno društvo je bilo štev. 223. Napredek v članstvu, v članskem oddelku je štel 323, v mladinskem samo 4 člane. Skupno število članov članskega oddelka je znašalo 7,321, mladinskega 3,281. Premoženja je Zveza imela v obeh oddelkih $683,170.54.

VIII. redna konvencija, ki se je vršila v Pittsburghu, Pa., s pričetkom 6. junija, 1932, je sestala iz 11 glavnih odbornikov in 59 delegatov; skupno število je torej znašalo 70. Ta konvencija je temeljito spremenila pravila, predvsem lestvico bolniškega oddelka. Med drugim je določila, da se gl. odbori izvoljeni na konvenciji izmenjujejo 1. julija, namesto 1. januarja po vsaki konvenciji; da sme v gl. odbor kandidirati in biti izvoljen tudi član, ki ni delegat; da mora ena stran glasila biti pisana v angleščini in dodatno, da je po ena stran vsaki mesec posvečena mladinskemu oddelku. Izrekla se je podpirati atletiko v organizaciji, za katero je volila letno podporo $250.00. Nastavila je gl. blagajnika v gl. urad, ki je bil istočasno pomočnik gl. tajnika. Najvažnejši njen sklep pa je bil uvesti American Experience 4% lestvico za vse nove člane, starim pa je dovolila prostovoljno izmenjavati svoje certifikate za one z rezervno veljavo, izdanih na podlagi prej omenjene lestvice. S tem svojim ukrepom je stopila v ospredje vsem, ker bila je prva slovenska organizacija, ki je pričela izdajati certifikate s rezervno veljavo. Le žal, da ni zaključila spremeniti vse članske certifikate naenkrat, kar bi bilo ugodnejše za članstvo in manj stroškov za ZVEZO.

V dobi po VIII. redni konvenciji je dosegla gospodarska depresija svoj vrhunec in umevno, da je članstvo pričelo zapuščati organizacije, ker ni bilo sredstev za plačevanje prispevkov. V tej dobi je pričela Zveza v članstvu nazadovati in nazadovala je vse do po IX. redni konvenciji.

IX. Redna konvencija se je vršila meseca maja, 1936, v Milwaukee, Wis., v navzočnosti 12. gl. odbornikov in 57 delegatov. Skupaj je štela konvencija 69 članov in članic.

Iz poročila gl. tajnika je vidno, da je v tem konvenčnem razdobju Zveza nazadovala v članstvu, in sicer v članskem za 778, v mladinskem za 949. Skupno število članstva je bilo: Članski oddelek je štel 6,543, mladinski 2,332. V društvih smo napredovali za šest (6); zadnje ustanovljeno društvo je bilo štev. 239. — Knižnjega premoženja je Zveza imela okrog $835,000.00 v obeh oddelkih.

Važni zaključki te konvencije so bili: Izdajanje lastnega glasila ,tednika, ki je po gl. odboru dobil ime NAPREDEK. Odpravila je plačevanje pristopnin po novem članstvu. Spremenila je način sprejemanja novega članstva. Oredila je drastične odredbe glede investicij gotovine. Znižala je svote izplačil za operacije in dodala razne omejitve izplačevanja bolniških podpor. Ustanovila je urad gl. pod-tajnika in direktorja mladinskega oddelka in angleško poslujočih društev, kot tudi pododsek gl. upravnega odseka, ki bi naj mesečno reševal prošnje in druge manjše zadeve Zveze in obenem vodil investicije Zvezine gotovine. Važen zaključek je storila z ukrepom, da se vse članske certifikate razreda A spremeni za one razreda B, rezervne vrednosti, do 31. avgusta, 1936. Po 1. jan. 1937, je sklenila izdajati nadaljne vrste certifikatov ENDOWMENT načrtov, na podlagi American Experience 3½% lestvice. S tem dvema ukrepoma je ta Zveza postala prva slovenska organizacija, ki je pričela poslovati izključno po A. E. lestvici, vse izdane certifikate z rezervno vrednostjo in drugimi važnimi pogoji v zvezi s to rezervo. Tudi za mlade člane je skrbela. V prid sportne aktivnosti je volila svoto od $500.00 letno in nabavo "kamere" za snemanje premičnih slik. Na tej konvenciji je bilo sproženo tudi vprašanje selitve gl. urada v Cleveland, O., ki pa je bilo odklonjeno s 16 proti 52 glasovom.

Dogodki po IX. redni konvenciji so se razvijali tako hitro, da jim je človek težko sledil. Sprememb je bilo največ radi izdaje zavarovalnih certifikatov, za katere je državni zavarovalni urad zahteval gotove pogoje, o katerih se poprej ni znalo. Radi tega se je moralo podaljšati "milostno" dobo plačanja asesmenta do konca meseca in še marsikaj druzega. S 1. aprilom, 1938, se je celo moralo nadomestiti A. E. 4% lestvico s 3½%, za vse novo članstvo.

VRTCI

S. S. P. Z. ne prvači med slovenskimi podpornimi ustanovimi le z ukrepi, ki se tičejo članskega oddelka, prvači tudi s napravami v mladinskem oddelku. Prva je dala mladini samostojnost, ločila jih od rednih društev, ter jih spojila v samostojne skupine, društva, ki se nazivljajo VRTEC. Zaključek, ustanavljati aktivna mladinska društva je bil storjen na seji gl. odbora 22. julija, 1932. Pravila in obrednik za poslovanje Vrtcev je bil sprejet na seji gl. odbora dne 29. okt. 1932, ki je določila, da stopi v veljavo s 1. jan. 1933. Sprva je bilo na prosto dano vsem društvom organizirati Vrtce, a ker ni bilo s tem zadovoljivega uspeha, je seja gl. odbora dne 9. feb. 1935, sprejela resolucijo, s katero je z dnem 1. aprila, 1935, mladinski oddelek ločila od uprave rednih društev, ter določila, da dobi vsaka skupina svojo zaporedno številko. S 1. aprilom, 1935, so pri SSPZ smatrani člani mladinskega oddelka za samostojne člane, včlanjene v Vrtce, lastna društva s svojo upravo.

Kaj ta korak pomeni, ali bo pomenil, povedala nam bo bodočnost. Gotovo je le, da v tem sklepu so pričele posnemati Zvezo že druge organizacije . . . Kot prvi Vrtec je bil prostovoljno organiziran oni, znan pod štev. 1, v Forest City, Pa. Danes šteje Zveza 170 Vrtcev z 2,400 člani in članicami, vnetih delavcev za svojo stvar in SSPZ. Vrtci so dobili tudi svoj "glas" v uradnem glasilu, potom posebne priloge ki izide enkrat na mesec. Prva Vrtčeva izdaja v sedanji obliki je izšla 28. dec. 1932.

RAZNO.

Zakaj in iz kakšnih razlogov je bila ustanovljena sedanja S. S. P. Z., je postranskega pomena. Za časa njenega poroda je bilo mnogo prerekanja in polemike, češ, da je ni bilo treba. Dali je bilo treba ali ne, bodo lahko povedali naši zanamci. Dejstvo, da se je rojaki oklepajo, da je izplačala nad $4,000,000.00 članstvu in njih svojcem v raznih podporah, prikazuje, da je bila potrebna in da je še vedno potrebna, ker po prestani krizi-depresiji, je pričela zopet rasti v članstvu, povspela se je zopet na trdno finančno podlago.

S. S. P. Z. je kot bratska podporna ustanova vedno verovala v bratska načela, jih negovala in izvrševala.

S tridesetimi leti poslovanja za seboj je dozorela. Šla je skozi slabe in dobre čase, v katerih si je nabrala izkušenj, ki ji utegnejo biti v korist v bodočem poslovanju.

Poleg bratskega dela je mnogo storila za kulturno in vzgojevalno delo naroda, predvsem mladine.

Iz majhne organizacije je zrastla v močni člen verige bratskih podpornih ustanov, katere naj vedno podpira vsak zavedni rojak in delavec, ter k njim pristopa, kadar išče zavarovanja.

S. S. P. Z. se ni izneverila prvotnim smernicam in se jim ne bo. Vsakdo sme z mirnim srcem imeti zaupanje v njo, sedaj ob njeni 30-letnici in v bodoče.

S. S. P. Z. je narodna bratska ustanova, sestoječa skoro izključno iz delavskega sloja in se tega zaveda!

Nastala iz naroda, deluje za narod! V tem stremljenju naj ji narod stoji na strani, podpira ta njena stremljenja tudi v bodočnosti!

Iz pijonirskih dni našega naseljevanja na Zapadu

Za 30-letnico SSPZ napisal ANTON C. ERMENC (Milwaukee, Wis.)

Letos obhajamo 30-letnico naše S. S. P. Zveze. Kot dobri člani se tega dogodka z veseljem in ponosom spominjamo. V tej dobi se je Zveza veliko spremenila; vsa je preurejena in izboljšana kakor prenovljena stavba, tako da je že malo podobna prvi, začetni Zvezi.

Razvoj, ki je pod vplivom napredka znanosti v teku zadnjih tridesetih let objel ves svet, je napravil tak preobrat v naši deželi, da se preprost človek v nekakšnem svetem strahu čudi in le z veliko težavo sledi tam ogromnim spremembam. Vse tisto, kar je bilo pred tridesetimi leti moderno, je danes vsled teh sprememb zelo "old fashioned." Navzlic novotarijam in izboljšavam pa se človek rad zamisli v preteklost, na mlada leta in dogodke tistih časov—pomladi življenja, ko je prekipeval zdravja, veselja in domišljije, združene z drznostjo, tako da mu je obzorje, okolica, v kateri živi, kmalu premajhna, pretesna. želi si v daljnji svet in kakor ptica razprostre peroti, odleti, in kjer se ustavi tam mu je dom . . . Mladost, polna želj in fantastičnih sanj. — Kar požirali smo romane, novele, pravljice o daljnjih, tujih krajih, o Indijancih, življenju med prospektorji za zlatom in drugo žlahtno rudo, želeli smo postati cowboyi, sanjali smo o bogatem zaslužku v rudnikih, premogorovih. Pred tridesetimi leti je bil še v veljavi rek: "Go out west, young man!" Priložnost za delo in ogledati si deželo se je tiste čase nudila vsakemu in vsaki čas. V tisti dobi se je v Ameriki delalo skoro brez vsake mašinerije, ni bilo parnih lopat in težkih truckov in traktorjev, temveč skoro vse je bilo odvisno od ročnega dela. Cele vrste delavcev s krampi in lopatami in pa konjska sila—to je bila delovna moč tiste dobe. Agentje v delavskih uposlevalnicah so silili, prosili ljudi v delo; za par dolarjev so te poslali iz Chicaga, v Seattle, Wash., ali San Francisco, pa tudi v Alasko. Vsa Amerika nam je bila na ponudbo. Bila je naša nova mati, a mi, njeni posinovljenci, smo ji služili, jo pomagali graditi in izboljševati. Ceste so bile takrat v mizernem stanju—blato do kolena, ob deževju pa se je vse vdrlo v blato. Krčili smo zemljo za farme, delali po "renčih," delali pri gradnji novih železnic, mostov, pomagali odpirati nove rudnike železa in premoga. Tukaj en čas, tam par mesecev—nekaj let, pa smo obredli vse štiri meje te velike države in še premalo je je bilo. Počasno, cigansko potovanje, in koliko skušenj! Kakšna mešanica narodov, s katerimi prideš v dotiko! Iz vseh delov sveta so prišli in vsi se pehajo za življenje, srečo!

Vladala je ta čas brutalna sila mogotcev; delavec je imel prav malo pravice; delavskih organizacij je bilo, razen v gotovih strokah, zelo malo. Vsak štrajk, vsak poizkus za izboljšanje delavskih razmer so po večini že v kali zadušili. Državnih zakonov za varnost, za zaščito delavstva, za garancijo plače, starostno zavarovanje in higijeno, o vsem takrat ni bilo ne duha ne sluha. Vse to si je moralo delavstvo priboriti z velikim trudom, z žrtvami in celo krvjo. Delavec je v resnici bil takrat "the forgotten man."

* * *

Rooseveltova kriza leta 1907-08 je bila precej podobna sedanji. K sreči ni bila dolgotrajna, a bila je vseeno težak udarec za vso deželo. Tisti čas je bil tudi veliki štrajk v železnem okrožju v Minnesoti. Vse to je povzročilo veliko brezposelnost, preseljevanje in iskanje za delom med delavskimi masami. Skoro povsod se je plačevalo s skripom, certifikati, pri izmenjavi katerih so ti še utrgali gotov odstotek. V tistih letih se je tudi začelo naseljevanje na "Homesteads." Vlada je v mnogih krajih odprla agencije in razdelila javno zemljo med ljudi, ki so se želeli osamosvojiti, postati lastni gospodarji. Mnogo teh naseljencev na prostih zemljiščih si je opomoglo in celo obogatelo na farmah. Toda sledilo je izčrpanje zemlje, veter, suša in slabe letine in to jih je uničilo. Tragične razmere, naravne spremembe v času zadnjih tridesetih let.

Izmed krajev iz mladostnih spominov, do katerih gojim še do danes najprisrčnejše čute, želim omeniti južno-vzhodni del Montane. Skoro ob meji države Wyoming dela reka Clarkford nekakšno naravno mejo med obema državama v tej pokrajini. Izpod gore Medvedov zob, ki je del Beartooth gorovja, ki je obenem veja mogočnega Skalnatega gorovja, vije se ozka dolina navzdol med griči predgorja. To predgorje so visoke planote brez drevja, dobri pašniki za živino, s šopi divjega pelina tu in tam. V osrčju tega predgorja je polno črnega dijamanta, premoga.

Prva naselbina pod goro je Washoe, a par milj naprej po dolini, kjer se zliva potoček Washoe v Bearcreek, je pa mestece Bearcreek. Okoli leta 1906 so odprli pet premogovnikov v najposrednejši bližini teh dveh naselbin in med prvimi naseljenci v teh dveh naselbinah je bilo precej naših ljudi. Delo je bilo dobro v teh rovih, in ker je bila v tej skupini večina izkušenih, zavednih delavcev, so imeli tudi prvovrstno unijo, ki je vzdržala vsak poizkus bossov, da bi jo razbili. Škotje, Finci, naši ljudje, domačini—ki pa niso radi delali pod zemljo—in tudi Italijani so bili pomešani med prebivalce te doline. Mestece Bearcreek je bilo tiste čase tipični "Western Town" z idilično okolico. Naravna lega teh krajev ,združena s sentimentom dogodkov iz davnine, kakor iz dni "starega zapada," vse to je obkoljevalo to pokrajino z dihom romantike. V okrožju par sto milj je bilo toliko zanimivosti, da bi zadovoljile tudi najbolj kroničnega sanjača.

Južno od teh naselbin, visoko na planoti, leži kakih 50 milj oddaljeno mestece Cody, ki se nahaja že v državi Wyoming. Ali je še kdo, ki ni slišal ali čital pocesti o William Cody-u, Buffalo Billu? O njegovih činih in askapadah, o bojih z Indijanci, lovu na bivole, ko je bil divji Zapad še v resnici "wild and wooly." Tam je živel ta slavni mož, imel je tam svoja posestva in tudi saloon, kjer je imel zbirko suvenirjev. Zunaj mesta na preriji ima postavljen spomenik naravne velikosti, sedeč na konju in kazoč z roko proti zapadu. V nekdanjih časih so se pasle tod po teh obširnih planotah velikanske črede goveje živine. Pozneje so se pričeli boji za pašnike med lastniki te živine in ovčarji. Marsikaterega pohlevnega ovčarja je zvrnila krogla, veliko kravjih pastirjev, katerim se ni posrečilo pobegniti v Kanado, je bilo poslanih v dosmrtno ječo. Zgodbe o teh bojih krožijo še danes po "renčih." V prižijo še danes po "renčih." V pripovedovanje izza dobe zadnjih tridesetih let je vpleten tudi junak Sorraine, tudi iz te okolice, ki je bil tako močan, da je zlomil vsako sedlo med koleni. Slava mu je menda nazadnje smešala razsodnost, pomešal se je med "hustlerje," ki so kradli konje in živino ter jih gonili preko meje v Kanado. Po več letih preganjanja so bili končno obkoljeni in zajeti od mejnih stražnikov. On sam je ušel iz pasti. Ujel in zajahal je divjega konja in utekel preko meje v Kanado. Govoril sem z njegovo sestro, ki mi je zaupala, da je sedaj v divjih Pampah v Argentini, kjer je še pravi paradiž za cowboye.

V zapadno smer v gorovju, približno 75 milj oddaljena leži v visočini osem tisoč čevljev med visokimi snežniki naselbina Crooke City. Pred tridesetimi leti je zelo narastla in slovela. V tem gorovju se nahajajo bogate žile vsakovrstne rude. Rečeno je bilo, da bo ta naselbina nekoč prekosila celo mesto Butte, Montana ,ki je menda najbogatejše mesto bakra na svetu. Toda velikanske zapreke, ki so stale na poti, če bi se hotelo zgraditi železnico z vzhodne ali južne strani preko milje globokih gorskih sotesk, obdanih od navpičnih skal, vse to je menda ustrašilo investorje, ki so v očigled ogromnih stroškov opustili misel, da bi delali železnico s te strani, medtem ko na severo-zapadni strani, nekako v polkrogu obdaja to pokrajino slavni Yellowstone Park in je vlada seveda zavrnila vsako prošnjo, da bi tam skozi delali železnico, kar bi bilo mogoče brez velikih težav. Vladin "ne" je obveljal, kajti ničesar ne sme kaliti naravne lepote tega kraja. Notri ali ven se je spravilo le toliko, kolikor so zmogli konji.

Ta rudarska naselbina, ki je nekoč štela že par tisoč prebivalcev, več hotelov in par čistilnic rude, je danes osamljena. Tam samotari le še kakih par sto prospektorjev, ki čakajo potrpežljivo na srečo in rijejo seveda naprej pod zemljo; rili bodo pač, dokler jih ne pobere smrt in položi tja, kjer so prebili večji del svojega življenja. Tu je vse preluknjano, vsak hrib je izvotljen, ob vhodu v vsako luknjo pa je kol s škatljo, v kateri so sodnijska potrdila z imenom lastnika, da je pravilno napravil delo za tisto leto, kakor postava zahteva. Brez tega bi mu lahko kdo drugi—takozvani claim-jumpers—prevzel njegovo posestvo. Vsakdo, ki se drzne komu vzeti tako luknjo, stavi življenje na tehtnico. Tam so pred tridesetimi leti še vsi prospektorji nosili revolverje očitno; nekaj radi zverine, ki so ji bili izpostavljeni radi samote, nekaj pa radi stare navade. Pa vseeno se niso streljali in ni bilo umorov. Če so se stepli, je bilo to radi kake nove ženske, ki so bile redke med njimi. Ko sem bil zadnjič tam, je bila ena na eno oko slepa, pa je menjala može kakor menja izbirčna dama klobuke.

Prvi me je vpeljal med te zapadne krte starina J. Rodošek, ki je bil star, izkušen prospektor; že več let poprej je prodal zlate prospekte neki kompaniji v Jardine, Montana, kjer še danes kopljejo zlato. In ta rojak je imel par claimov tudi tukaj na Crooke City. Razen tega je imel 14 milj vzhodno od tod homestead, kjer sem mu tu in tam pomagal z delom, daširavno sem bil sam do vrh glave zaposlen s svojim delom—z ribolovom in lovom na divje kure. Reka Clarkfork je tekla prav tik ob tem zemljišču. Bila je to precej široka, šumna gorska reka, ki se je vsa peneča odbijala ob bregovih in ogromnih skalah in same pristne žlahtne postrvi so švigale po nji. Štiri vrste postrvi so v tej vodi in nalovil si jih lahko, kolikor ti je srce poželelo, kajti niso še bile splašene od civilizacije. Dolina je tu kake štiri milj dolga in eno miljo široka, in v nji sta živela še dva druga "renčerja," živinorejca. Razdalja do najbližnjega trga oziroma železnice znaša 75 milj in sezone so kratke. Le štiri mesece v letu je brez snega, drugače pa navali snega, da mora vse, staro in mlado, rabiti smuče (skiis) ves čas, ker brez teh nikamor ne prideš. Po hribih okoli so izvrstni pašniki in tam sem streljal divje kure vseh vrst, pri čemur sem rabil največ puško .22 kalibra. Bile so zelo kratke in debele—lahko delo, in vmes pa tudi včasih kako srno. Seveda, za naju dva je bila srna preveč, pa smo si jo po bratsko razdelili z sosedi. V resnici prava gorska idila, ta dolinica, takrat še nepokvarjena od uničujoče roke civilizacije.

* * *

Vendar ne mislite, da smo bili popolnoma odrezani od zunanjega sveta. Redno vsak teden si zajahal konja, na drugega konja si privezal tovorno sedlo, pa hajdi v 14 milj oddaljeni Crooke City. Tam je bila trgovina in pošta v enem poslopju. Do tam, preko Yellowstone Parka, iz Gardiner, Mont., je po ukazu Strica Sama redno vsak dan, pozimi ali poleti, brez ozira na zamete in vihar, prihajala pošta. Premnogokrat je bila pošta dostavljena z veliko težavo: mraz do 40 stopinj pod ničlo, trudni konji, premrazen voznik, ali zakon—ukaz se mora izpolniti. Ta redna tedenska pot na pošto in v trgovino je bila za nas nekakšen praznik. Ob tej priliki smo srečali in obiskali znance in tudi zvedeli vse važne novice. Potem ko si nakupil potrebne stvari, si natovoril konja in odjahal nazaj proti domu. Zamudil si ves dan s to "rajžo," vendar časa je bilo dovolj na razpolago in nihče ni štedil s časom v teh krajih.

Bila je to dežela praktičnih svobodomislecev. Nedelje in prazniki se z verskega stališča niso razlikovali od drugih dni v tednu. Bilo ni nobene cerkve sto milj daleč naokrog. Narod se je rodil, živel in postaral; premnogi ni prestopil praga niti videl cerkve znotraj, pa vseeno so spoštovali tujo lastnino, vrata niso bila nikdar zaklenjena, tujca so sprejeli pod streho in pogostili. Po bratsko so pomagali drug drugemu v slučaju potrebe. Narava—naš Bog, preprosto življenje—naša molitev; takšen je bil zakon starih zapadnjakov pred tridesetimi leti. Kdor se je pregrešil proti temu zakonu, tega je zadelo zasluženo plačilo.

Na vzhodnem koncu te doline stekal se je Crazy Creek v reko Clarkford. Tam je bila, s topolovo šumo obdana, velika "naselbina" bobrov (beavers), ki je pridno sekala in znašala skupaj. Razumne živalice—pravi inženirji—so zajezile vodo tako trdno, da so napravile pravo jezero . . . Tam v hribih so se pasle črede divjih konj; krasni, vitki, bistri belci, črnci in vseh barv in velikosti, urnih nog kakor jelen. Dostikrat sem si želel, da bi bil vdeležen lova na te krasne živali in ta želja se mi je izpolnila; dva lepa konja sta bila moj delež iz tega večdnevnega napornega lova neizbrisnih spominov starih-mladih časov.

V teh težko dostopnih divjih krajih, velikanskih razdaljah, brez voznih cest, vozili so, kjer je bilo bolj prikladno; danes tukaj, jutri daleč vstran so zarezala kola novo pot v prerijo. Konj je bil največji, neobhodno potrebni prijatelj človeka. Ponosni so današnje čase ljudje na lepe avtomobile. Ravno tako ponosno, bahato so se ponašali jezdeci na lepih konjih. In pa kako bogata je bila oprema konj in jezdecev! Sedla, izdelana iz najboljšega usnja, so bile prave umetnine, preprežene z rožami in figurami; in okovana so bila s srebrom. Jezdec je imel srebrne ostroge, škornji z visokimi petami so bili ročno delo; čaparale (vrhnje hlače) z dolgo dlako ali volno, raznobarvne svilnene srajce in ovratnice z zapono iz slonove kosti, in usnjene zapestnicem s srebrom okovane. Zraven je spadala dolga manilska vrv ali "laso," privezan k sedlu, ob pasu v torbi pa je bil zesti prijatelj revolver. To je bil nakit, ponos. Premnogi je vtaknil že čedno premoženje v to opremo. Na glavi seveda je moral biti petgalonski klobuk borovec, ki je veljal do petdeset dolarjev. Mlad človek, in če je bil še po naravi obdarjen z visoko in močno postavo in obliko, je bil tako opremljen v resnici zavist celega okrožja. Dandanes so redke prikazni; le še v kakem cirkusu se kažejo. Moderna doba je izbrisala konje, jezdece in razdalje.

* * *

Prosluli Yellowstone Park, ki se nahaja v bližini krajev, ki sem jih zgoraj omenjal, je res zbirka krasot, naravnih darov, in kdor ni videl tega kraja, si ne more niti predstavljati, kakšen biser ameriškega zapada je to. Indijancem je bilo to sveto ozemlje, bivališče njih najvišjega duha—Mintou. Stari zapadnjaki so trdili, da je tu središče zemlje. Da je ta krasni kraj vulkaničnega izvora, pričajo tisočeri vrelci, "gejserji," ki bruhajo vročo vodo in soparo. Tu so krasni vodopadi, katerih eden je 380 čevljev visok. Naravnih krasot brez števila in primere. Nad vsem tem se dvigajo strme gore, beli snežniki. Velikanske črede jelenov, srn, divjih koz in bivolov se brezskrbno pasejo ob cestah in so popolnoma krotke. Okoli hotelov vidiš na tisoče medvedov, črnih in rujavih, ki se niso tako udomačili, vendar niso nevarni. Ribe loviš na trnek, kolikor si poželiš; večinoma same postrvi so, vsaj tako je bilo tiste čase, ko sem jaz bil tam zaposlen dve sezoni pred 25 leti. Prestavljali smo se iz kraja v kraj in tako sem imel priliko videti vsak kotiček Yellowstone Parka, ki je sto milj dolg in ravno toliko širok. Vsa uprava tega parka je v rokah zvezne vlade. Nobene ograje ni okrog tega parka, pa živali instinktivno vedo, da tukaj so varne, drugod zunaj pa preganjane, v nevarnosti.

Med osobjem, zaposlenci v parku, je bilo tiste čase mnogo starih skavtov-vodnikov, in par takih, ki so v romantični dobi starega zapada tovorili in s tovornimi vozovi prevozili Dakoto, Montano in dalje v časih prvega prodiranja belcev na Zapad in trgovali z indijanskimi plemeni teh držav. Zvečer, ko smo sedeli okoli ognja, sem napeto poslušal njih pripovesti, dogodke iz onih burnih časov. In koliko so vedeli povedati! Skoro brez izjeme, nekateri več drugi manj, so znali razna indijanska narečja in jezik na kazanje (sign language), ki je podoben jeziku gluhonemih, vendar se popolnoma loči od teh znamenj. Smešno n. pr. je, ko prvič vidiš, da prste se tako zloži za konja in spet drugače za mulo in čudno zamahne z rokami. Tudi jezik, govorica raznih ,indijanskih plemen čudno zveni. Tega kazalnega jezika so se posluževala vsa indijanska plemena v medsebojnem občevanju ,ker vsako pleme drugače govori, in tudi beli ljudje so se ga posluževali kot splošno najlažje in najboljše občevalno sredstvo.

Taborili smo nekaj časa tudi ob vhodu v dolino Jacksonhole, kjer so ravno ta čas začeli z gradnjo široke vozne ceste s te strani. Lepa, bogata dolina, v starih časih pribežališče vseh desperadov in zločincev, kamor so se zatekali oni, ki so ušli roki pravice. Pripovesti starih zapadnjakov pripovedujejo, da so bili ti izobčenci absolutni vladarji te pokrajine; nobena sila, noben šerif jih ni ustrahoval ali si upal med nje. In gotovo tam še danes žive potomci teh ubežnikov, ki so pozneje postali premožni renčerji v dolini pod visokim Tevtonskim gorovjem.

Iz doline Beaver Creek, skozi Washoe, Mont., pet milj preko visokega hriba se vije cesta in se spusti v dolino, kjer leži pod visokim, z lepimi gozdovi obraščenim gorovjem Beartooth, mestece Red Lodge. Iz tega kraja so tam, kjer je prej bila kravja steza, zgradili lepo široko cesto, ki se po vrtoglavih višinah v mogočnih serpentinah vije v gorovje proti Cooke City in Yellowstone Parku. Vzelo je več let dela in mnogo milijonov dolarjev za zgradnjo te ceste, o kateri so sanjali še v starih časih. Mesto Red Lodge je dobilo ime po indijanskih taboriščih, ki so se nekoč nahajala tod. Sedaj je sedež okraja Carbon. Pred leti sta tukaj stanovitno obratovala dva premogovnika. Bili so to prvi premogovniki v tej državi, in last Northern železnice. Tukaj so našli mnogo ostankov prazgodovinske živali mamotha. Po poročilih je tu v bližini dosedaj edina znana žila jekla, ki ne zarjavi (stainless steel). Pravijo, da vso rudo, iz katere se izdeluje te vrste jeklo, kar je sedaj rabijo, kopljejo in pošiljajo iz Afrike. (Zakaj ne odprejo tukaj tega rudnika, ne vem.)

Potoka Red Lodge Creek in Rock Creek se združita višje gori nad mestom Red Lodge in tvorita Rock Creek, ki je poln žlahtnih postrv in najleše pitne vode na svetu. Ta močni gorski potok dela tak hlad mestu in okolici, da če je še tolikšna vročina, tukaj po dolini je najlepši hlad. Rovi so na žalost zaprti.

* * *

V tem mestu je precej naših ljudi in sedež društva št. 42 S. S. P. Zveze. V okolici so lepi renči, katerih lastniki so tudi nekateri Slovenci, ki so člani Zveze, n. pr. Krivtz, Leskovetz, Kampush, Faigel in še nekateri drugi, za katerih imena ne vem. V prekrasni okolici je polno letovišč, kamor se prihajajo tekom poletja hladit turisti iz vzhodnih držav.

Naj sedaj na kratko opišem postanek društva št. 90 SSPZ v Beaver Creeku oz. Washoe, Montana, kar je bil pravzaprav moj glavni namen, ko sem začel pisati, pa so me spomini zavlekli mnogo dalj. Upam, da mi čitatelji to oprostijo. — Začetkom leta 1912 se nas je zbralo petnajst članov in ustanovili smo društvo "Svobodomiselni Slovenci," št. 90 SSPZ. Podelili so mi častno mesto prvega tajnika pri tem društvu. Pokojni Martin Konda, lastnik lista "Glas Svobode," ki je obiskal naselbino prejšnje leto in pokojni Frank Rihar, ki je bil prvi predsednik, sta pripravila pot za to. Pripadali smo že prej k št. 112 SNPJ in tako je dvoje naprednih društev in dvoje naprednih glasil budilo narod, širilo znanje in delavsko zavednost in budilo svobodno misel. Med poznejšimi priseljenci, posebno iz Kansasa, na primer sedanji tajnik pri št. 60 Frank Daniček, je bil vodilni duh v naselbini, in ustanovili smo tudi socialistični klub JSZ in pri tem sem tajnikoval. Napredek je cvetel, po deželi je bilo takrat v razmahu konzumno gibanje in tako je prišlo tudi do ustanovitve konzume prodajalne. Vodstvo je bilo izključno v jugoslovanskih rokah, akoravno je delnice lahko kupil vsakdo. Konzumna prodajalna je dolgo let dobro uspevala — tudi jaz sem dalel eno leto v nji — več trgovcev-domačinov je moral radi nje zapreti vrata, in nekateri so to zaslužili, kajti poprej so zelo nagajali našim ljudem in jih na vso moč drli. Vzgledno je naš narod pokazal svojo složnost in moč v tem pogledu. Brezuspešna pa je bila agitacija, da bi v tej živahni naselbini postavili cerkev. Nabrali so nekoliko denarja in postavili temelj, dalje pa ni šlo. Danes že ni več kamna na kamnu, čas je razdejel ta spomenik, in še danes je to ena večjih naselbin z okolico, kjer ni obsolutno nobene cerkve in kakor izgleda, je tudi ne bo.

Danes ,po tridesetih letih pa so razmere tam zopet drugačne. Izmed petih rovov obratujeta samo še dva, vse z mašinerijo, z malo ljudi. Konzum je propadel, ko je prišla nesloga vmes. Polastili so se ga tisti, ki so imeli največje vloge v njem. Večina ljudi, ki še čuvajo svoje domove, je na WPA, nekateri so se naselili po okolici na renče, drugi so se izselili. Patetična slika razmer in časa, v katerem živimo. Taka je zgodovina kraja, od katerega sem vzel slovo pred 16 leti, in zgodovina društva št. 90 SSPZ.

* * *

Mesto Trinidad (po naše: sveta Trojica) je sedež okraja Las Animas (Vernid duš) v južnem delu države Colorado, blizu meje New Mexico. Približno dvajset milj severno, par milj od glavne ceste, pod hribovjem, nad katerim se mogočno dviga v višave snežni velikan Spanish Peak, je prijazno mestece Aguliar. Vsa imena v tem delu države so španska, kakor tudi govorica, šege in navade, ki so se ohranile še do današnjih dni med domačini Mehikanci; vse to je ostalo kot spomin na čase, ko je po teh krajih vladala španska oblast. Aguilar pomeni "orel"; to ime je dobilo mesto po sarem Ramonu Aguilarju, ki je tam živel in šele pred kakimi desetimi leti istotam v visoki starosti umrl. Vzhodno in južno od mesta se razprostira nepregledna planjava ,ki je, razen kjer je napeljana vodo za umetno namakanje zemlje, popolna puščava.

Glavna obrt v tem okrožju je delo v premogovnikih. Z izjemo nekaterih neodvisnih premogovnih družb, je večina premogovnikov last Rockefellerjevih interesov, oziroma Colorado Fuel and Iron Co. Ta korporacija poseda tudi ogromne jeklarne v Pueblo, Colo., vsled česar se često nazivlja drugi ali zapadni Pittsburgh. Njeni premogovniki in obrati, njena moč in poset se razteza tja od meje države New Mexico.

Razmere, ki so vladale v južnem Coloradu pred tridesetimi leti, bi človek po pravici lahko primerjal onim v tajinstvenem Tibetu v centralni Aziji, meječim na Kitajsko in Hindusan—prepovedani deželi, kamor ne sme stopiti noga tujca, kjer vladajo duhovniki lama imenovani, s svetim mestom Thasa, ne čelu jim veliki duhoven, nekak papež, Dalai Lama. "Velika lama" v južnem Coloradu je bil John D. Rockefeller; njegovi bossi in biriči so stražili vsako naselbino, vsak odhod, ustavili vsakega novodošleca ,in gorju tistemu, ki bi si drznil črhniti o uniji ali napredku za delavsko paro. Nemudoma so ga iztirali, brez usmiljenja vrgli iz doma in spremili do meje z grožnjo, da naj si nikoli več ne drzne vrniti v te kraje. Tu si moral brezpogojno delati za določeno plačo in kupovati vse potrebščine v družbini prodajalni; nihče ni smel kaj uvažati ali prodajati v naselbini; hiše, stanovanja, so bila last družbe, delavec je bil skoro peon, oziroma tlačan. Fašizem je bil v tej pokrajini že takrat v polnem cvetu; to, kar je Mussolini začel izvajati v Italiji čez par desetletij, je bil v južnem Coloradu že fakt: kruta in brezobzirna vlada okovane pesti nad delavci-premogarji in popolno preziranje njih zahtev in pravic. Bila je to dolga in tragična povest, ki je vtisnila črn madež tej pokrajini, katerega ne bo zlahka popolnoma zbrisati.

Tleča jeza in prikrito sovraštvo proti tem razmeram je bruhnilo z vso silo na dan v letih 1913 in 1914, ko so zastavkali premogarji po vsem južnem Coloradu. "Stari mati" Jones, delavska voditeljica in govornica, ki je navduševala delavske bojevnike, trpela v ječi in delila usodo žnjimi, je igrala eno izmed

(Dalje na 6. str.)

VTISI Z OBISKA V DOMOVINI

Za 30-letnico SSPZ napisal

WM. CANDON

Preteklo je 30 let, odkar so naši pijonirji ustanovili Slovensko Svobodomiselno Podporno Zvezo. Bili so boji za obstoj, predno se je drevo razvilo v močno deblo — da je postalo to drevo močna in solventna organizacija z zdravim finančnim fundamentom, kakršnega ima danes SSPZ.

Ob 30-letnici je potovala mala skupina članov in članic SSPZ v staro domovino in v tej skupini sem bil tudi jaz. Naj torej napišem nekaj o tem.

Marsikdo me je že vprašal, kako se človek počuti, ko pride po dolgih letih — v mojem slučaju 35 — zopet v domovino. Čudno, prav čudno mu utripa srce, ko se pelje skozi našo nekdanjo Koroško in te pokliče prijatelj: "Stopi k oknu, boš videl Rožno dolino!" Ta dolina je znana skoro vsakemu Slovencu, če ne po drugem, potem iz slovite povesti "Miklova Zala". Sonce je ravno vzhajalo, ko smo se vozili skozi Rožno dolino. Med visokim gorovjem, ki se dviga na obeh straneh, se razprostira vsa v cvetju in zelenju ta nekdanja naša dolina. Sedaj ji vlada nacijski kljukasti križ, katere vidiš vse naokrog, na hišah, na postajah, na hribih, na vojaških suknjah — povsod, kamor se ozreš, vidiš svastiko. Zadnja je na postaji pred jeseniškim predorom. Še kratek čas, pa smo v Jugoslaviji. Vlak se ustavi, sprevodnik zakliče: Jesenice!

Tu te nekaj sune po životu, da sam ne veš kaj. Vse govori tvoj materin jezik, kamor se obrneš, slišiš slovensko besedo. Ni več ni tuje kot je bilo drugje, vse je domače, a vendar se ti zdi nekam čudno, ker nisi vajen tej domači govorici. Vlak potegne iz postaje, vozi po lepi Gorenjski proti Ljubljani. Ves čas do Ljubljane sem stal pri oknu ter občudoval prijazne holme, zelene hribe in rodovitne doline. Pri meni je stal prijatelj Rogelj in kot rodni Gorenjc mi je razlagal in opisoval kraje po vrsti, mimo katerih smo se vozili. Rad bi bil gledal na obe strani, pa ni bilo mogoče.

Brzovlak pridrvi na glavni kolodvor v Ljubljani. Godba zaigra. Nisem slišal, kaj je igrala, ampak videl sem veliko skupino ljudi, katera je čakala, da stopimo iz vlaka. Drug za drugim stopamo ven. Nekatere so čakali svojci, jaz pa nisem pričakoval nobenega, ker nisem nič sporočil domov, da pridem na obisk. A navzlic temu sem gledal, če bi koga spoznal, ko sem stopil z vlaka. Najprej zapazim starega clevelandskega rojaka Johna Zupanca, ki se je že pred leti stalno naselil v Jugoslaviji. Nato pride do mene brat moje žene Leo Škerl, katerega sem poznal iz Amerike, ker je dolgo let živel v Pittsburghu, Pa. Nato me pa zadaj cuka nekdo, katerega se otresam, pa se ga otresti ne morem. Pogledam nazaj — bila je ženska. Ona me vpraša: "Ali nisi ti Vili?" Rečem ja, pogledam jo še enkrat in glej — bila je moja sestra, najstarejša izmed treh, ki so v domovini. Ko sem zapustil domovino, je bila stara sedem let, a spoznal sem jo takoj po sliki, katero mi je poslala pred par leti. Živi v Ljubljani, zato je prišla na kolodvor slučajno gledat sprejem Amerikancev. Rekla je, da tega ni storila še nobenkrat prej, to pot pa jo je nekaj vleklo, da naj gre gledat. In izkazalo se je, da njena slutnja ni bila zastonj.

Nato je bil uradni sprejem, katerega je že opisal brat Rogelj, zato ne bom jaz ponavljal. V Ljubljani sem ostal tri dni, tretji dan pa sem se podal do svojega očeta, ki živi sedaj v Sodražici na Dolenjskem. Sestri naročim, da sporoči očetu, da sem tukaj in kedaj pridem domov. V petek zjutraj odrinem s sestro proti Sodražici. Na postaji Žlebič izstopiva. Tam me čaka druga sestra z malim sinčkom, nič poznana, ker je bila komaj dva meseca stara, ko sem odhajal od doma v tuji svet.

S postaje se odpeljemo s poštnim vozom do Sodražice, kjer živi sestra, katera je imela pripravljeno dobro kosilo. Nato gre njen starejši sinček poklicat očeta. Do njega je petnajst minut hoda, toda prišla sta naenkrat. Teško je prisopihal 79-letni mož, drugače še čil, le noge mu pešajo.

"Stopi v hišo, sin moj, sin moj! Torej si vendar enkrat prišel po 35 dolgih letih v domovino. . ."

Mož je zajokal kot dete; tudi meni je solza zalila oko. Potolažil sem ga, nato pa se je razvil pogovor, katerega ni bilo kmalu konec. Po kosilu se skupno podamo proti očetovi hiši čez Strmco v Zamostec, ali kakor pravijo tudi Grdi Dol. Pridem v hišo, v kateri še nisem bil. V hiši vidim na postelji na smrt bolno mater. Žena je začela jokati in ni se je dala potolažiti. Sestri sem rekel, da sem očividno prišel na pogreb in res, čez deset dni je bila mrtva.

Par dni po mojem prihodu pride še tretja, najmlajša sestrica s svojim možem in sinčkom na tedenski dopust. Nje še sploh nikoli nisem videl, ker je toliko stara kot moja starejša hčerka. Takoj sva se dobro razumela in smo prav fletno kramljali pozno v noč. Prvič v življenju nas vseh je bila cela družina skupaj — malo je takih slučajev, da se ne bi sestre in brat poznali kot je bilo pri nas — ampak bilo je tudi zadnjič, ker vem, da mi sredstva ne bodo več dopustila takega dopusta kot sem ga imel to pot. Želja se je izpolnila meni in sorodnikom. Spoznal sem sestre, njihove može, njih otroke ter videl še enkrat očeta in mater, akoravno ni bila moja prava mati; bila je le žena mojega očeta, ampak bila je dobra in varčna gospodinja.

To moje potovanje v staro domovino ob 30-letnici SSPZ mi ostane v trajnem spominu, toda naša domovina je še zmirom prva, kajti tu imamo svobodo govora, tiska, kretanja, duševnega in telesnega razvedrila, sploh svobodo v vsem, katere v stari domovini ni. Tam se čutiš kot nekako vklenjen v nevidne verige. Vsak se boji in plaho gleda okrog sebe, da bi kdo ne slišal, kaj bo spregovoril. Torej oni, ki smo tukaj, ostanemo, in dolžnost naša je, da delujemo za napredek naših organizacij, katere so ustanovili naši pijonirji. Spoštujmo njih delo ter podvojimo v bodoče naša pota v korist ideje svobodnosti in za korist naše mladine. Podučujmo isto o naših organizacijah, da bo tudi mladina spoštovala naše delo in delo naših pijonirjev. Kdo drugi nam bo priskočil prvi v potrebi na pomoč kot dobra mati ali dobra podporna organizacija? In ena izmed teh je naša SSPZ, katera je tekom 30 let marsikatero grenko solzo otrnila. Kadar koli je naš narod klical, vselej se je odzvala ter pomagala po danih ji razmerah. Ponosni smo lahko danes, da smo člani in članice močne in nad 100-odstotno solventne in v vseh ozirih moderno poslujoče SSPZ.

Živela ob 30-letnici!

VLOGE

v tej posojilnici

zavarovane do $5,000.00 po Federal Savings & Loan Insurance Corporation, Washington, D. C.

Sprejemamo osebne in društvene vloge

Plačane obresti po 3%

St. Clair Savings & Loan Co.

6235 St. Clair Avenue HEnd. 5670

Na levi je naš prostor

(Nadaljevanje s 1. strani)

kor slišim, ji ne bo sile."

Beseda tavžent je obrnila pogovor v drugo smer.

"Gotovo je moral biti šparoven," je rekla moja mati.

"Tisto pa se ne ve," je odgovoril Ankovec. "Tavžent, katerega bo prejela, bo dobila od nekega ferajna, pri katerem je bil sekuliran."

Besedi tavžent in ferajn sta pregnali iz mojih misli smrt. V šoli tedaj še nismo prišli do tisočaka, pa se mi je zdela to velikanska vsota, katero je plačal ferajn za mrtvega človega. Bilo je to prvič, da sem slišal o ferajnih (društvih), ne vedoč, da bom kdaj tako tesno povezan s temi "ferajni."

Leta so tekla naprej. V šoli smo se seznanili s tisočem, o ferajnu pa nisem slišal dosti več ter sem na to besedo skoraj pozabil. Pozneje med vojno sem zvedel toliko več o njem, da sem ga prišteval med društva, podobna Orlom v Moravčah ali Sokolom v Domžalah. Čital pa sem rad. Pri nas doma je bil edini časopis Domoljub; le tu in tam sem dobil v roke Slovenski Narod, ki mi je bolj ugajal od Domoljuba, a ker so rekli, da je brezverski, liberalen časopis, na njegovo naročitev ni bilo misliti. Domoljub je bil tudi prvi časopis, v katerega sem med vojno pošiljal dopise in pesem o slovenskih fantih v Tirolah.

Vojna je prinesla samo to dobro stvar zame, da sem se v nji odločil, da moram nekam stran, kadar mine—v Ameriko, in šel sem.

Drugi dan po mojem prihodu k bratu Martinu v Sesser, Ill., mi je Martin rekel: "K društvu—k ferajnu boš moral pristopiti, kakor smo vsi drugi."

Tako je izkopal iz pozabljenosti besedo, ki sem jo prvič slišal kot otrok.

"Povej mi kaj več o teh ferajnih," sem rekel ter se domislil Travnarjeve Mete, katera je dobila tisočak od ferajna. Martin je našel zeleno knjižico in tako sem prvič čital pravila naše Zveze. Par tednov za tem je že rajžala moja prošnja na glavni urad—postal sem član SSPZ. Ker je bilo ondotno društvo oddaljeno, se mi ni bilo mogoče vdeleževati društvenih sej ter sem pravo sliko o društvenem življenju našel šele leto in pol pozneje, ko sem se preselil v znano slovensko naselbino Forest City, Pa.

Tam me je nekdo na prvi seji predlagal za delegata, katerega so volili takrat za šesto konvencijo v Clevelandu, ker pa še nisem bil član društva tri mesece, jim je tajnik pojasnil, da z ozirom na tedanje določbe dvomi, ako bi bila moja izvolitev veljavna. Izvolili smo potem Jeronima Staniča, ki je zastopal naše društvo.

* * *

Delavska zavest, zavest svoje člane učiti, predočiti jim razmere in svet takšen kot je in ne ga zamegliti v oblake ali se zaviti v nestrankarstvo, to so ideali in principi, ki štejejo več kot vse drugo. Proč z verigami hlapčevstva, dovolj so nas tlačili k tlom tam preko luže! Boj starim tradicijam, boj za dosego onega, kar delavcu spada! Vse to propagira v svojem okrilju SSPZ in zato sem član organizacije, katera je res delavska v polnem pomenu besede.

Skrbi, kaj bo potem, ko nas ne bo, pri meni ni. Če je kaj, je ta, da bi naši bratje in sestre omagali v svojem prepričanju in nehali voditi organizacijo po tistih smernicah, katere so položili naši pijonirji pred tridesetimi leti. Ko pride čas, bomo šli kakor so šli pred nami.

Na levi je naš prostor — na levi med hlapci in sužnji in revolucijonarji, v katerih je gorel ogenj življenja, dokler so živeli—in ne na desni, kjer je obetano zlato tele, med onimi, ki so se zavili v temo, kloniti tilnike, in padli v prah. Tja ne grem, ker bi mi bilo dolgčas, kakor mi je dolgčas v življenju med onimi, katerim ni za borbo in ne za luč spoznanja.

Živel naš zavedni brat in sestra, in živela S. S. P. Zveza!

Iz pijonirskih dni našega naseljevanja na Zapadu

(Dalje z 5. str.)

glavnih vlog v teh krajih tiste čase. Dočakala pa je vseeno starost sto let. Takrat je prišlo do zgodovinskega masakra v Ludlowu, kjer so najeti pobojniki zažgali delavsko šotorišče in zverinsko napadli delavce in njih družine. Lep, visok spomenik, na katerem so vrezana imena mučenikov—mož, žena in otrok—je priča, da niso zastonj žrtvovali življenja v boju za pravico. Na tem mestu, pri tem spomeniku se vsako leto za obletnico zbira organizirano delavstvo ter v spominu na padle žrtve demonstrira za delavski napredek. Nekje sem čital, da se je celo stari Rockefeller sramoval tega čina, da je pisal "materi" Jones in jo prosil odpuščanja, da pa ga je ona zavrnila, da ne mara ž njim nobenega opravka. Premogarji so se seveda maščevali na svoj način, požgali so celo družbino naselbino v Aguilarju do tal, uničili vodovod, ter napravili dosti škode tudi po drugih naselbinah. Razstrelili so vhod v premogorov in zaprli notri bosse in skebe, vendar po treh dneh so jih še žive izkopali iz tega neprostovoljnega jetništva. Koliko je bilo ubitih in ranjenih na obeh straneh, ni znano. Današnji boji v Španiji so ena primera temu, le da tam je v večji meri, večjem obsegu.

* * *

V mestecih in pri samostojnih kompanijah je bilo manj vpliva in pritiska, in delavsko gibanje se je razvijalo, šlo dalje. Primer tega je društvo št. 8 SSPZ v Walsenburgu. Zgodovina tega društva mi žal ni znana. Društvo št. 39 je bilo ustanovljeno po bratu Antonu Lahu 14. novembra, 1909, z 12 člani. Čarter je dobilo 24. februarja, 1910. Brat Joe Morgel je najstarejši član pri tem društvu in obenem menda najstarejši naseljenec; v tem kraju živi okoli 50 let. On pomni vso zgodovino delavskih bojev v teh krajih; bil je vedno lojalen naprednemu delavskemu gibanju. Br. Frank Pozerl je bil dolgoleten tajnik in delavec za Zvezo do odhoda v Denver, kjer zopet tajnikuje pri društvu št. 101. Isto velja za br. Joe Kolenca. Sedanji tajnik je Poljak, predsednik je Italijan; uradujejo, mislim, samo v angleškem jeziku.

Društvo št. 39 ima zaslugo, da je Zveza začela sprejemati člane brez ozira na narodnost; pozneje je v tem smislu predrugačila tudi pravila, tako da k Zvezi lahko pristopi vsak član belega plemena. Bilo je leta 1920 na konvenciji v Chicagu, ko smo apelirali za tako spremembo pravil. Povod temu je dal neki Mehikanec z imenom Leandro Garcia, ki je več let živel med našimi ljudmi, za silo tolkel slovenski jezik in je želel pristopiti k društvu št. 39. Dotična konvencija je spremenila pravila in dotični Mehikanec je res postal član društva in Zveze. Jaz sem kot delegat po naročilu društva stavil tozadevni predlog.

Nekaj redkega in posebnega, s čemur se društvo št. 39 lahko postavi pred celo naselbino, je njih zastava. Ta zastava, katero je izdelal g. Frank Kerže v Clevelandu, je skupna last društva št. 39 SSPZ in društva SNPJ. Na eni strani je napis in znak SSPZ, na drugi strani pa napis in znak SNPJ, vse v veliki obliki. Velika štirikotna rdeče-b e l o-modra svilena zastava, ki je veljala okoli $300, je znak bratstva in složnega dela obeh društev. Toliko o zgodovini društva št. 39.

Poleg omenjenega društva obstoja v Aguilarju tudi društvo št. 213, ki spada k SSPZ. Zgodovina postanka društva št. 213 je zrcalo razmer, ciljev in stremljenj, ki so značilna za delavske organizacije tudi v današnjih časih. Saj vsi vemo, da se v zadnjih par letih na žalost in škodo organiziranega delavstva pojavlja nesporazum in vrše boji v njegovih vrstah. Posledica te razcepljenosti je boj, ki se vrši med CIO in AFL. V Coloradu ima ta razklanost starejše ozadje. Že večkrat prej se je pojavilo nezadovoljstvo s taktiko Johna L. Lewisa ter se razvilo v opozicijonalno gibanje, a leta 1922 se je ta opozicija, oziroma razkol pojavil izredno močno, ko je stara IWW zopet oživela, pridobivala v članstvu in se širila. Ironična stran tega položaja, kakor jo dandanes razvidimo, je bila v tem, da je takrat nova unija, ki je vodila stavko proti Lewisu, oziroma United Mine Workers of America, ki je tvorila trden in neločljiv del AFL, bila razglašena za ekstremistično, komunistično gibanje, medtem ko je danes John L. Lewis z U. M. W. of A. največji propagator idej in zahtev, ki jih takrat nova unija širila, a Lewis in U. M. W. of A. jim pa v tistih časih tako zelo nasprotovala. Res, kako se vse na svetu v par letih spremeni—mnenja in nazori ljudi—da navzlic resnosti položaja tudi ni brez nekakega humorja.

Veliki štrajk leta 1922, ki je zahteval tudi precej žrtev, je imel za posledico neprijateljstvo med o p o z icijonalnimi strankami delavcev. Razlika v mišljenju je prinesla razkol med društvenimi člani in pojavila se je zahteva po novem društvu. Članstvo, ki se je odcepilo od društva št. 39, je dobilo novo številko 213, in tako je nastalo dvoje društev, oba ene matere S. S. P. Zveze v malem mestecu Aguilar, Colo. Prijatelj iz nekdanjih let, hrvatski rojak Fred Kozele, je tajnik in dober agitator za društvo, medtem ko je A. Adamkovič, rodom Poljak, predsednik tega društva—oba v odboru že od postanka tega društva.

Kot dostavek še kratko poročilo št. 101 SSPZ v Denverju. Tudi pri tem društvu sem bil nekaj let. Društvo je bilo ustanovljeno leta 1912 z devetimi člani. Leta 1915 ali '16 se je društvo skoro uničilo, izčrpalo. Ostal je samo en član, ker je bil prestar, da bi kam drugam prestopil. Pokojni br. Joe Kožuh je ob prihodu leta 1918 prevzel tajništvo in agitacijo za Zvezo in upostavil društvo v novo življenje .Pozneje je sedanji tajnik F. Pozerl od leta 1920 pridno delal in agitiral za društvo, kakor tudi br. F. Chepirlo in br. Steve Mavsar, ki je bil tudi več let glavni odbornik. Trudu in delu teh mož gre zahvala, da je društvo št. 101 v Denverju močno v članstvu in napreduje tako v odraslem in tudi v mladinskem oddelku.

* * *

Zgodovino društva "Balkan," št. 24 SSPZ, v Milwaukeeju, Wisconsin, ki je moj sedanji dom, sem obširno opisal v Napredku z dne 23. februarja t. l. povodom 30-letnice, katero je to društvo obhajalo v marcu. Zato se mi ne zdi potrebno, da bi še enkrat ponavljal, ampak na mestu se mi vidi poudariti, da naši odborniki pri društvu št. 24, predsednik J. Perko in tajnica S. Stampfel, zlasti pa br. John Maren, ki je obenem tudi glavni odbornik, zaslužijo izvanredno priznanje. Br. Maren je vodilni agitator v pridobivanju članstva k št. 24 in Zvezi in ponosno je naše društvo nanj. Lepa sloga vlada med našim članstvom v Milwaukee in tudi Vrtec št. 33 se lepo razvija pod skrbnim vodstvom upraviteljice ses. Stampfel in skupnim delom članov, nadzornikov Vrtca.

Naj končam te zgodovinske črtice ,ki niso posebno izčrpne, kajti statistike nimam na razpolago in sem se torej moral zanašati na spomin. Zvezi in članstvu želim ob priliki 30-letnega obstoja še mnogo, mnogo let uspeha in blagostanja in napredka "Napredku," ki je res majhen pa vzoren list.

NAJCENEJŠI SLOVENSKI DNEVNIK V AMERIKI JE

ENAKOPRAVNOST

6231 St. Clair Ave.

Cleveland, Ohio

Slovenska Svobodomiselna Podporna Zveza

USTANOVLJENA 1908 INKORPORIRANA 1909

GLAVNI URAD: 245-47 WEST 103rd STREET, CHICAGO, ILL.
Telefon: PULLMAN 9665

UPRAVNI ODBOR:

JOHN KVARTICH, predsednik, 411 Station Street, Bridgeville, Pa.
RUDOLPH LISCH, podpredsednik, 1129 Galewood Dr., Cleveland.
WILLIAM RUS, tajnik, 245-47 West 103rd Street, Chicago, Ill.
ANTON ZAITZ, pomožni tajnik, 245-47 West 103rd Street, Chicago, Ill.
MIRKO KUHEL, blagajnik, 245-47 West 103rd Street, Chicago, Ill.
MICHAEL VRHOVNIK, direktor angleško poslujočih in mladinskih društev, 245-47 West 103rd Street, Chicago, Ill

NADZORNI ODBOR:

WILLIAM CANDON, predsednik, 1058 E. 72nd St., Cleveland, O.
JOSEPH H. GRILLS, Box 69, Moon Run, Pa.
JOHN MAREN, 618 W. Pierce St., Milwaukee, Wis.

POROTNI ODBOR:

FRANK PUCEL, predsednik, 17921 Delavan Road, Cleveland, Ohio
FRANK MEDVED, Box 40, Yukon, Pa.
VINCENT PUGEL, 1409 South 56th St., West Allis, Wis.

UREDNIK-UPRAVNIK GLASILA:

VATRO J. GRILL, 6231 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio

GLAVNI ZDRAVNIK:

DR. F. J. ARCH, 618 Chestnut St., Pittsburgh, Pa.

OUTLOOKERS, ATTENTION!

Cleveland, O. — Our regular monthly meeting will be held tonight, THURSDAY, SEPT. 1, instead of Friday, due to the fact that many of our members will be leaving for Pennsylvania early Saturday.

Please attend, as there will be important business concerning our play for the SSPZ celebration on Oct. 9.

Valeria Artel, Sec'y

Balkan's Flash

MILWAUKEE, Wis. — Members of lodge "Balkan," especially the younger members, are herewith urged to attend the next regular meeting, which will be held on Sunday morning, Sept. 11, 1938 at So. Side Turner Hall.

Besides the general routine of business to be disposed of, the matter of arranging for another picnic, "open-air" bowling party, or some other recreation, in the month September, is to be decided upon.

All of the bowlers are also requested to attend so that arrangements can be made concerning our coming seasons bowling practice, league bowling, or whatever shall be decided upon.

So, let's all make up our mind to be present at the next meeting, and thus make it a very interesting one.

John Maren

Challenger Gossip

National Meet

As in the past, the Challenger Lodge is going to be represented in the Athletic events of the National Meet. The mushball team composed of veteran Challengers and Vrtec stars is expected to be as formidable as ever.

Vacations

If all the miles were put together that many Challengers had supposedly taken on their vacations they would encircle the globe. And the stories told would be good reading.

Observer

VICTORIAN NEWS

CHICAGO, Ill. — Well, well the vacation will soon be over. Who and where are the Victorians vacationing for the month of August?

Brother Joseph Drasler who was in Minnesota, said fishing is very good there. Brother Andy O'Bosla and wife are on their vacation in Wisconsin. Hope you have luck and get some big fish, Andy. Sister Mary Brunzo is vacationing in the Sunflower State (Kansas). Well, Mary, if you run across our one-time Victorian Ludy Vensinik, best regards to him from the Victorians. Our president sister Joan Koprivic is on her vacation, but just which way she went I don't know—perhaps in Pennsy or Minnesota.

Oh yes, our faithful expresident Joe Potsch and Mary Turkovich, a Spartan, who took their vows to honor and obey August 20—well, Joe and Mary, the very best wishes to both of you! — Sister Jule Potsch and brother Edward Potsch were also Cleveland visitors.

Victorians, we have a sick member, Frances Hrovatich, who is recuperating from illness at her home in Johnston City, Ill. Frances, we Victorians wish you a very speedy recovery so that you can return to Chicago.

To all Victorians—don't forget our fall dance October 15th in the beautiful Marshall Square Ball Room, 3115 W. Cermak Road. Remember this date to your friends!

Victorians' regular meeting will be held Thursday, September 1st at Berger's Hall, 2653 So. Lawndale Ave., at 8:30 p. m. sharp. Attend the lodge meeting and help build its membership. Don't forget that your lodge is ever-ready to serve you. Devote some of your time for its promotion. You can do your part by paying your dues promptly. If you find that you cannot attend the meeting, make it your point to mail you money order not later than 21st of each month. Your co-operation in this matter will eliminate unnecessary correspondence.

So don't forget your dues and meeting!

Mary E. Novak,
7310 Vincennes Ave.

August Kollander

6419 ST. CLAIR AVENUE

v Slovenskem Nar. Domu

PRODAJA parobrodne listke za vse prekomorske parnike;

POŠILJA denar v staro domovino točno in po dnevnih cenah;

OPRAVLJA notarske posle.

Kollander ima v zalogi tudi jugoslovanske znamke.

DO YOU KNOW THAT -
SSPZ HAS SIX MODERN PLANS OF LIFE INSURANCE?

PROGRESS
"NAPREDEK"

Fraternalism in Action
The SSPZ paid to its members $4,000,000 in benefits since organization.

WILL OUR WORK LIVE?

By VATRO J. GRILL

The occasion of the celebration of the thirtieth anniversary of the founding of the Slovene Progressive Benefit Society calls to our minds many thoughts; however, the primary and the foremost thought suggested to us on this memorable occasion is that an epoch in the life of the organization has come to a close, and that a new one is beginning. In other words, we become, for the moment at least, historically-minded. Which is as it should be. This in spite of the fact that cynics and pessimists will continue to sneer and say that history is that branch of knowledge from which we learn that mankind never learns anything. This is a half-truth, and half-truths are simply lies dressed up in the habiliments of shallow learning and dubious wit to mislead the unwary and the gullible.

If we take that history is the record of the past experience of human race — the story of what men have done and thought, and that, I think, is a proper definition of history — we are compelled to admit that there is hardly a branch of study which overshadows that of history. Mankind without knowledge of what men have done and thought in the past would be just as pitiful a spectacle and no less helpless than the person who has become the victim of amnesia. It may be very true that people have never learned all the lessons that past history should have taught them, but the fault lies not so much with history as with the teachers and interpreters of history. Oh history, what crimes have been committed in thy name!

* * *

After such an introduction, it should be hard for me to pull my punches in what is to follow. And I don't intend to. I shall attempt to give you what I honestly believe to be the dominant facts in the Organization's past, in the firm belief that, thereby, we may be better able to charter our course in the future.

Now, what are the preponderant, the dominant facts in regard to the origin, purpose and function of the Slovene Progressive Benefit Society?

In general outline, they do not differ from those of other organizations created by the Slovene immigrants in the United States.

These immigrants banded themselves together because, after tearing themselves from their original homes and surroundings, they found themselves alone and practically helpless spiritually, socially as well as economically. They discovered that the fraternal organization whose form they copied in the main from older immigrant groups, particularly Czechs (the name Jednota which is used by several Slovene fraternal unions being Czech and not Slovene), was best suited to fill their needs, whereupon they proceeded to build such organizations for themselves. The fraternal lodge became the center of their lives outside the place where they were employed. There the immigrant met people who spoke his language, thought more or less like he did, had similar desires and ambitions, and finally, it was the lodge that carried him through sickness, aided him if he was injured in the mine or factory, and the lodge, also, saw to it that his relatives or his family, back home, received a small amount of money in case of his death. It may be truly said that the lodge was the immigrant's castle; it was one place where he felt at home because it was created to serve as a substitute for his home.

Still, why was it that the immigrants have seen fit to build several organizations instead of only one in which they could all be together? Why was our own Society founded thirty years ago, when other organizations composed of Slovene immigrants were already in existence? To the American born Slovene this may seem rather puzzling. To understand it, we must know something of the history of the Slovene people; that for centuries we have been subject to foreign political rule; that that rule was reactionary, not only politically and socially but culturally as well, and that, while a certain percentage of our immigrants, as was to be expected, stuck tenaciously to every trait and tradition brought from across the ocean particularly those relating to the question of human spirit, other immigrants took to American freedom and democracy like ducks to water. They were liberals by inclination, also, many of them having suffered humiliation and even persecution on account of their advanced opinions in regard to politics and religion, were, therefore, in no mood to submit to any kind of spiritual tyranny, now that for the first time in their lives they could really function freely. That was the spirit and the motive power which prompted the founders of this Society to give it the challenging name "Svobodomiselna," meaning: devoted to the ideals of free, progressive, liberal thinking. It was a declaration of independence from the oppressive hand of the past and a challenge to those who would keep the Slovene immigrant in spiritual subjection even on the free soil of America.

But they were no scatter-brained visionaries, those builders of our Society. They had no illusions about the practical realities of life, particularly the hard realities, faced daily by the immigrant worker in a strange land. The new organization, while devoted to a definite principle, was at the same time equally interested in giving its members all the material aid that honest and careful administration of funds collected for that purpose would permit. All past history of the SSPZ is proof of this fact. Our Society has had its full quota of headaches, and there were days in its past when things looked pretty bad, indeed; but it has weathered all the storms and came out, finally, not only stronger and more vigorous than ever but actually on the top. The high rate of our solvency — being one of the highest among fraternal organizations — speaks for itself.

* * *

The future of the Organization is in the hands of the young, of those who have been born on the American soil. It won't be long before you will be entrusted with its administration and leadership, when it will be up to you, and you only, whether the

(Continued on page 8)

Outline of Vrtec Movement

Michael Vrhovnik, Director Juvenile Department

The history of the Juvenile Department of the Society, in so far as its own activities are concerned, began with the establishment of the first ACTIVE VRTEC UNIT. But going back many years, we find that the Juvenile Department had its beginning as early as the 3rd Regular Convention held in Milwaukee in 1913. It was at this convention that our head officers discovered the importance of juvenile membership as the nucleus of future growth and development. This Department has from the very beginning proven itself the recruiting ground for the Society.

The first juvenile certificate was issued to Joseph Golobich at Arona, Pennsylvania, in January 1915. Arona is the home of Lodge No. 7 and Vrtec No. 19. Incidently, brother Golobich has served in the capacity of secretary and treasurer of his Lodge since 1931.

It was not until July 1932 that the Supreme Board following the recommendations of the 8th Regular Convention at Pittsburgh took initial steps to organize an ACTIVE Juvenile Department. Brother Rudolph Lisch was elected to draw up a preliminary set of By-laws and these, with amendments offered by other members of the Supreme Executive Board, were approved and adopted on October 29, 1932. The name Vrtec was suggested by brother Vatro Grill and was unanimously accepted.

The first juvenile contribution to the Official Organ was written by Angy Pevc and was published in the issue of November 23, 1932. The Vrtec Section heading was suggested by brother Anton Zaitz and designed by brother Felix Rozina of Forest City, Penn'a. It's first appearance was December 28, 1932.

In March 1933, brother Anton Zaitz called to order a special meeting and organized the first ACTIVE VRTEC in Forest City, Penn'a. Fourteen juvenile members, their parents and friends were present... The first Administrator was brother Frank Drasler... Elected as first Vrtec President and Secretary, respectively, were Ivan and Angy Pevc (Angy being the Secretary ever since).

1934 was an unusually slow year, but, nevertheless, five more ACTIVE Vrtec Units were organized.

1935 brought the complete segregation of the local juvenile membership from the adult, giving each unit its own number... The Million Dollar Campaign was responsible for the addition of several hundred new members and two prizes (A trip to the 9th Regular Convention at Milwaukee and the National Athletic Meet at Chicago in 1936), for gaining the highest number of new members in this campaign, were won by Angy Pevc and Mildred Lavrich, the latter of Slovan, Penn'a — Angy chose the Meet and Mildred the Convention... At the third National Athletic Meet in Cleveland, the Spartan Juniors and Outlookers played for the city championship... Many Active Vrtec Units were established.

In 1936 the Convention created the office of Director of Juvenile Department and English Speaking Lodges... The National Athletic Fund was increased to help finance Vrtec athletic activities... The publication of a separate monthly issue of the Vrtec Section was approved — It made its first appearance August 26, 1936... The National Athletic Meet at Chicago saw the "official" participation of three Vrtec members in running events and Senior softball competition, namely: Anton Kucic and Andy Shuble of Burgettstown and William Ozanich of Bridgeville ... Christmas programs and entertainments became very prominent... The end of the year showed another big increase in the number of Active Vrtec Units.

Came 1937... The Supreme Board designated June as SSPZ Juvenile month and approved a tour by the juvenile Director during that month... A National Literary Contest was conducted, the three highest ACHIEVEMENT AWARDS being won by Frank Mivec (Indianapolis), Anne Gacnik (Cleveland) and Valeria Artel (Cleveland)... The Amateur Snapshot Contest drew many Vrtec contestants, among the winners being John Ahac, Julia Kosmach, Valeria Artel, Frank Vadnal and Frank Mivec... Movies of Vrtec celebrations were taken and shown... The National Athletic Meet was held at Cleveland and four Vrtec softball teams were represented — Comets of Ambridge, Jugoslavs of Indianapolis, Outlookers and Spartan Juniors of Cleveland, with the Comets defeating the Outlookers in the finals for the first Vrtec Championship... The JUNIOR WHEEL OF PROGRESS Membership Campaign started March 1st and ended December 31st — Over 500 new members were enrolled — The GRAND NATIONAL PRIZE of $100.00 was won by the Progressor Juniors of Bridgeville, their closest rivals being the Outlockers of Cleveland — The four GROUP PRIZES of $25.00 each were won by the Progressor Juniors, Mountaineers of Pierce, W. Va., Vrtec No. 167 of North Braddock, Penn'a., and Vrtec No. 173 of Cheat Haven of the same state... Christmas parties, dances and programs added much to the year's activities.

And now for 1938... The new Juvenile By-laws and Ritual went into effect . . . The first successful Vrtec Cultural Festival was sponsored by the Chicago Federation with six units from four states participating... Represented in this festival were the Jugoslavs of Indianapolis, Outlookers of Cleveland, Balkan Juniors of Milwaukee, Trail Blazer and Roznik Juniors and Vrtec No. 31 of Chicago... The 1938 Junior Literary Contest started with February issue of the Vrtec Section... The first eight page issue of the Vrtec Section was published in JUNE and was followed by another in July... Membership campaigns, divided into periods of three months, have continued from the first of the year with Vrtec No. 72 of Sygan winning first prize for the quarterly period of January, February and March, and the Challenger Juniors of Strabane taking top honors in the second quarter... Which brings us to another episode in the history of the Vrtec movement... May it be another great success...

FIRST SUPREME BOARD OF THE SSPZ
Standing from left to right: Joseph Wershay, auditor; Anton Duller, trial board member; Jacob Zajc, chairman of trail board; Louis Skubic, auditor; Math Gaichek, vice-president; Joseph Benko, chairman of auditing board. Sitting: Martin V. Konda, record keeper; Joseph Ivanšek, secretary; Anton Mladič, president; John Kalan, treasurer; Joseph Matko, trial board member.

UNITED AT LAST

By Michael Vrhovnik

M. Vrhovnik

Thirty years of history lie behind the walls of the S. S. P. Z. Years of unceasing study, toil, worries, hope and faith have passed that only those who have lived her history realize what a hard struggle it has meant.

The S. S. P. Z. has come a long, long way since 1908—through the trying years of her early life when strong ideals kept her going; through the difficult years of the World War and the uncertain years of the Spanish Influenza epidemic when the Supreme Secretary and Treasurer hardly knew from month to month whether enough assessments would be received to pay the claims that poured into the Home Office; through the poverty making strikes of 1921-22 and followed, some years later, by the great market crash and unemployment for millions. All have left their marks on the progress of the Society. What interesting reading it would make were it written in detail, a history of our own people struggling, always giving and giving, to save and preserve the Society they believed upheld their ideals and provided them with protection in times of need.

May own activities in the S. S. P. Z. do not date back thirty years, not twenty years or even ten years. The truth is that they could all be gathered together and wrapped up in a tiny package dating from the latter months of 1931. Yet, if someone were to ask me what two events in my life I consider as being among the most important, I'd almost be tempted to answer, ***"My admission as a juvenile member in 1920 and my election to the Supreme Board in 1932."***

How well I recall the time I trudged along with an older brother to be examined by our family doctor preliminary to my admission into the Society. I remember as plainly as if it were only yesterday, his asking me in his usual joking manner if I had BLUE BLOOD in my veins and my answering him seriously, "No, sir! I'm pretty sure mine is red or at least it was when I stubbed my toe the other day!" — And he laughed long and heartily. All the while he was filling out the application, he kidded me about the loud noises I made when he yanked out a couple of molars on one of my previous visits. He had a gift for remembering his patients and their ailments down to the most minute detail and it was always a pleasure to hear him talk. The application, of course, was later accepted and approved by the local lodge at Meadowlands, Pennsylvania.

There then followed a lapse of many years during which I vaguely remember attending a number of picnics and a few meetings, the latter just to pay the assessments when no one else felt like going and then to skip out as the first opportunity presented itself. I guess I was pretty much like most of our young American-born Slovenes who were members of Slovene-speaking lodges, unconcerned about the Society's affairs and only slightly aware that I was a member of the "Zveza" as the S. S. P. Z. was referred to in the older folks' conversation around home.

But little by little the "coaxing," which preceded nearly every monthly meeting, began to take effect and just as slowly did my interest develop until there were times I actually enjoyed listening to an occasional "hot" debate. The meetings for the most part, however, were dull and uninteresting with discussions of routine matters taking up nearly all of the time. No doubt, that was why the younger members shied away from meetings, seldom returning after their baptismal introduction. Perhaps, their being NOBODY'S CHILDREN, neither thoroughly Slovene or American, made it all the more difficult for them to take a firmer grip on what the Society had to offer them at that time and under those conditions. As I look back today ,I can understand the good that might have been done had more of our leaders, back ten or fifteen years ago, been intelligent, aggressive and diplomatic enough to unite the two groups and follow a middle-of-the-road course. Many of our lodges might have been saved the agony of slow, monotonous disintegration.

English-speaking lodges came into existence as early as 1927, but hardly were their foundations laid when they began to shake and crumble under the weight of the worst depression the world has ever witnessed. It is doubtful if any other force proved more destructive to the growth and development of the English-speaking lodges than this depression which saw its beginning almost simultaneously with their establishment.

They brought with them a new kind of fraternal spirit, a modern version based on social activities ,entertainments and athletic programs rather than the sounder, basic principles upon which the Society was originally founded, all of which have played several important chapters in building the Society's present structure. Just where this program would, eventually, have led us, had prosperity continued unabated, is hard to say, but since the "Boom Period" of the 20's came to a sudden conclusion with a terrific crash in 1929 and unemployment became the lot of

(Continued on page 8)

"BRIDGEVILLE WELCOMES YOU!"

As I See It

BY PETE ELISH

Pete Elish

We're reminded in the columns of Napredek that the SSPZ on Sept. 5th is celebrating its 30th birthday. Thirty years to most of us, and to history is a very limited time, but if we were to pause and glance, literally speaking, over the thirty years since our organization's inception, we would find thirty years of fascination, growth and progress never witnessed in the world before in that brief period of time. Thirty years ago there were no aeroplanes, no radios, no movies, automobiles were still in the buggy stage, and no modern appliances such as the electric iron and stove, the washing machine, and countless others graced the household.

In that period of time a great war was fought, governments tottered and were created, and the way of the world was changed. Stalin, Mussolini, and Hitler gained power in their respective back-yards. In America, we suffered two major depressions, and quite a few years of Republican conservatism.

Different philosophies of government which prior to this time were mere theories were put in effect in various countries.

During those thirty years the SSPZ was born and grew. It has witnessed and survived all of these stages, and on Sept. 5th it is celebrating its achievements.

If it hadn't accomplished anything, but that it survived the 30 most turbulent years of the world is alone a distinct feat. But it has given to the Slovenes of America, a progressive fraternal society, a society that has contributed a great many sound original ideas to the fraternal world.

There is a place for the SSPZ in the Slovene fraternal world, and I have no fear for its steady progress, but a little advice from Napoleon is I believe appropriate. The great general was once asked for the secret of his military success, and he said: "I keep a half an hour ahead of my adversaries," and if we continue to do that we can expect a greater progress in the future.

Evening Stars' Ninth Anniversary

WHITE VALLEY, Pa. — This year marks the ninth anniversary of the Evening Star Lodge No .218. We are holding a dance Sunday, September 11 to celebrate the ninth year of our success. We would like to see all the neighboring lodges come and help make a big night of this dance. The dance will be held at Glunt's Grove, one mile north of Export, Sept. 11, 1938. Music by the ever-popular Art Defrance and his orchestra. Members, work hard and sell as many tickets as possible!

Committee

WILL OUR WORK LIVE?

(Continued from page 7)

organization shall continue, or be left to go slowly to pieces and die. Of course, it is in no immediate danger of such fate. What I have in mind is this: Where will it be thirty years from now? Will the young generation be as faithful, as ready to sacrifice itself for the common good as the old? Will it have the determination, the strength, and the idealism to carry on — if not in identical form then in substance?

I think it will. In fact, I know it will. The form and appearances may, or rather, no doubt will change. But the fine and noble work of men and women, who for these past thirty years have toiled ceaselessly to make this Society what it is today, will not perish, because nothing that is good and true can really perish. It is the eternal law. No honest effort, no undertaking whose fundamental principles are those of humanity can cease to be and disappear into thin air. The good that man does can never be destroyed.

Program of the Sixth National Athletic Meet and 30th Anniversary

SATURDAY, SEPT. 3

(E. S. T.)

7:00 A.M. to 12:00 A.M. — Welcoming and registration of guests and contestants at headquarters — Slovene Hall, Liberty St.

12:00 A.M. to 1:00 P.M. — Lunch.

1:00 P.M. to 5:00 P.M. — Tournament opening ceremonies — First round Junior and Senior eliminations — Fields No. 1 and 2.

7:00 P.M. — Welcome Dance at the German Hall.

SUNDAY, SEPT. 4

(E. S. T.)

7:00 A.M. to 9 A.M. — Breakfast.

10:30 A.M. — First game of Junior 2nd round eliminations at Slovene Park, Presto — Field No. 3.

11:30 A.M. to 12:30 P.M. — Lunch.

1:00 P.M. — Second game of Junior 2nd round eliminations at Slovene Park, Presto — Field No. 3.

2:30 P.M. — First game of Senior 2nd round eliminations at Slovene Park, Presto.

4:00 P.M. — Opening of 30th Anniversary Program — followed by Balina Tournament. Picnic the remainder of afternoon and evening, Slovene Park, Presto.

MONDAY, SEPT. 5

(E. S. T.)

7:00 A.M. to 9:00 A.M. — Breakfast.

9:00 A.M. — Youth Movement Conference at Slovene Hall, Liberty St.

11:30 A.M. to 12.30 P.M. — Lunch.

1:00 P.M. — Junior Softball Final Game — Field No. 1 (Speedway).

2:30 P.M. — Senior Softball Final Game — Field No. 1 (Speedway).

6:00 P.M. — Victory Banquet followed by Farewall Dance at the German Hall.

TO THE

Sixth National Athletic Meet

September 3rd-4th-5th

Finally!!! The awaited moment has approached for all SSPZ fans to board their trains, buses, and cars, hailing from Cleveland, Milwaukee, Chicago, and Indianapolis — BRIDGEVILLE BOUND —!! The Progressors and also inhabitants of Bridgeville are bubbling over with anxiety to express their innermost feelings — A WARM AND HEARTY WELCOME — to all you incomers who will be with us during our SIXTH NATIONAL ATHLETIC MEET, September 3 - 4 - 5.

After weeks and weeks of planning and preparing, we Progressors most assuredly feel that this Sixth National Athletic Meet will terminate with even greater success than those of this nature previously held. With inspiring confidence, we urgently request the presence of all who have the slightest possibility of attending! Don't put off coming for anything! Not even rain, for should it rain, we have pre-arranged to continue with our out-door picnic and program Sunday at our near by Slovene Home. The site of this meet will differ greatly from those of the past. There naturally is no comparison with Bridgeville to Cleveland or Chicago in size, but it is unspeakably surprizing how they equal if not surpass for their sociability and hospitality.

DIRECTIONS

Bridgeville is situated on State Route 19 and 28. Those traveling from Ohio, Chicago and Indiana over U.S. Route 30, follow through the small town of IMPERIAL, PA.; about 2 miles from Imperial take State Route 978 to the right; follow state Route 978 to the junction of State Route 28 and turn left; — Then, travel 4 miles to Bridgeville.

Again we must make a final call for reservation blanks. Those wishing sleeping quarters for these three days, MUST HAVE RESERVATIONS.

In behalf of the Progressors, I wish to convey the fact that we have to the very best of our knowledge, diligently worked and planned for this meet for some time. In many instances it seemed quite impossible to thrash out, but with the whole hearted support of the Bridgeville inhabitants, Burgess, Councilmen, and Police Force, we have been able to achieve the goal we now hold. By all means, we want you folks to enjoy yourself every minute of your stay here, but what ever you do, "DON'T WRECK THE TOWN!"

Until Saturday, September 3, we bid you adieu — with a very merry, pleasant journey to BRIDGEVILLE.

Christine Kvartich

Spartans Trounce Betsy Ross, 12-0

Spehek Shines In Win

CLEVELAND, O. — Spartans came back after last week's unwarranted defeat and completely dazzled and bewildered a hard-fighting but much inferior Betsy Ross team. It was Spartans from start to finish and the Rossmen never had a chance to make the game interesting. The contest went the full seven innings and the final score was 12-0.

Frank Spehek, Spartan hurling ace, was largely responsible for the fine showing made by the SSPZ men. Spehek started in the box and pitched four innings without giving up a hit.He was replaced in the fifth by J. Lunder who gave three hits to the Rosses. Spehek contributed a home run and a single to help his team mates score 10 runs in the first two innings.

The Lischmen had an early start. Starting off at full speed, the boys scored three runs in the first and seven more in the second. From then on the game was a farce with plenty of horseplay prevailing, all of which didn't please the losers one bit.

Spartans had a total of 14 hits while the Rosses had but three. The Flagmakers' only threat to score in the seventh was stopped by the fast-thinking and smart playing.

Next week the Spartans close the 1938 baseball season by meeting the Strivers on Wednesday, Sept. 7 and the Lithuanians on Friday, Sept. 9. Both games will be played at Gordon Park.

SPARTANS

	AB	R	H	E
L. Batis, c	4	2	3	0
J. Jurca, 2b	4	1	2	0
J. Lunder, 3b p	2	2	1	0
F. Spehek, p, 3b	4	3	2	0
S. Zagar, 1b	3	1	1	0
M. Batis, lf	3	1	1	0
C. Koman, ss	3	0	1	1
M. Florjancic, rs	3	0	2	0
T. Bolka, cf	2	1	0	0
R. Allberg, rf	3	1	1	0

Utopians Defeat Betsy Ross Twice

CLEVELAND, O. — The Utopians once again were victorious on the baseball field. Frankie Boljak allowing 2 hits the entire game while the Utopians garnered 6 hits.

The star of the game was that smiling G-man Joe Glavic who hit a beautiful home run in the last inning, also winning the ball game.

Spaga

UTOPIANS

	AB	R	H	E
F. Tekavec, lf	3	1	0	0
F. Boljak, p	3	0	0	0
T. Laznik, ss	3	0	2	0
R. Mesojedec, 2b	3	0	0	0
E. Benedict, sc	3	0	0	0
F. Karda, 3b	3	1	2	1
P. Mannilo, cf	3	0	0	0
B. Streeter, 1b	3	0	2	0
B. Reya, c	3	0	0	0
A. Vadnal, rf	3	0	0	0

BETSY ROSS

	AB	R	H	E
G. Verner, ss	3	0	1	0
Marn, rf	3	1	0	0
Cercek, p	3	0	0	0
E. Boljak, 3b	3	0	0	0
C. Starman, cf	3	0	0	0
N. Dietz, 2b	3	0	0	0
Karda, 1b	3	0	0	0
Martich, lf	2	0	0	0
G. Dietz, c	2	0	2	0
Gombach, sc	2	0	0	0

Utopians	0	1	0	0	0	0	1	—2
Betsy Ross	0	0	0	0	0	0	1	—1

J. Lekan, cf	1	0	0	0
Totals	32	12	14	1

BETSY ROSS

	AB	R	H	E
Papuga, ss	3	0	0	0
N. Dietz, 2b, 3b	3	0	1	1
Cercek, p, 2b	3	0	0	0
E. Bojack, 3b, p	3	0	0	0
Champa, 1b	3	0	0	1
Olson, lf	2	0	1	0
C. Starman, cf	1	0	0	0
Koren, rs	2	0	0	1
G. Dietz, c	2	0	1	0
Marn, rf	2	0	0	0
Totals	24	0	3	3

Thirtieth Anniversary

By F. J. Arch ,M. D.

Three decades—thirty years —is a long time in the life of an individual or an organization. The fact that an organization has been able to continue growing for this period of time indicates that the facts that brought about its origin were certainly pointed in the correct direction, that the principles upon which it was founded were necessary.

Our Slovene Progressive Benefit Society this year celebrates the thirtieth year of its life. As in all life the first years are those which need the most attention. As in all such organizations things must be taught by, and learned from the best teacher of all—experience.That is the reason that today the Society can be proud of its record, that today the Society can walk down the street of "FRATERNITY" with its head held high.

As during all such celebrations tribute must be paid to the founders of the Society—the early pioneers who were those that began our great work in helping those when help was most welcome. But tribute should also be paid to those who became members in later years and who were loyal during some of the dark days of the past. Yes, tribute should be paid to all who at any time during their membership did their utmost to place the Society on the high pedestal it now occupies.

As tribute is an order of the day during such a time as this, so also a look into the future and loyalty must be considered. We should all strive to be better members than heretofore, should strive to show more of the brotherly love so essential to such a group and we should try to continue the Society as in the past, that is; by the membership, of the membership, and for the membership.

MORE ENGLISH ARTICLES ON PAGE SIX

UNITED AT LAST

(Contiued from page 7.)

millions in all walks of life, this experiment was stifled and stagnated. No work meant no money, and no money meant fewer and fewer activities of all kinds. The immediate result was that most of the young men and women who had joined these Lodges for entertainment and fun were among the first to drop their membership, leaving only those, who prized the Society's insurance protection and who were able to adjust themselves within a reasonable degree of satisfaction to the limited social and sport life their funds afforded, to carry on. And carry on, they did, in noble style.

Since 1927, twenty-four English-speaking lodges were organized ,the first of these being the TRAIL BLAZER LODGE of Chicago and close upon its heels, in fact so close that it has often been a subject of controversy, the SPARTANS of Cleveland. LOUIS LEVSTIK, then the Supreme Secretary of the Society, might well be called the Father of this movement. Eighteen of these twenty-four lodges have managed to weather the diverse storms of the past ten years more or less successfully, emerging somewhat weakened in spirit, but nearly all of them still eager in their search for a healthy, do-something existence.

Our youthful leaders, who have carried the banners of the English-speaking lodges into more modern fields of fraternal experiment, deserve credit in generous, whole-hearted quantities. They have managed to keep things moving, progressively, in spite of the most disastrous economic trend the country has ever known. Local interests and activities have fluctuated with the tide of employment and change of customs and ideas, but meetings are still held regularly—assessments are collected and forwarded to the Home Office—picnics, outings, socials, dances and sports are frequently reported—National Athletic Meets have been held for the past six years, the sixth being staged in Bridgeville this coming September 3-4-5—the first National Bowling Tournament was held in Milwaukee last spring and preparations for a second one are in full swing for 1939, so that there is always something to look forward to even though adverse drawbacks are plentiful. The English-speaking lodges have served and are serving a valuable purpose as stepping stones to a brighter era in S. S. P. Z. fraternal progress.

In more recent years, happier notes have been struck in numerous communities where our lodges have found a welcome haven, notes that carry clear tones and a firm beat with a stabilizing effect, full of great hope and promise for the future. Well might our confidence in the Society be restored for those tones and beat come from the sound of the VRTEC MOVEMENT on its march forward, a movement started by brother Anton Zaitz in Forest City, Pa., in March 1933. The first Vrtec Administrator was brother Frank Drasler and the honor of being the first Vrtec president and secretary go to Ivan and Angeline Pevc, respectively. On that memorable occasion, fourteen juvenile members were present, but today, Vrtec No. 1 or PIONEERS, as they have named themselves, number over fifty members.

Where five years ago, there was officially only one Vrtec unit, now there are over 150 such units 38 of which have managing boards of their own, hold regular monthly meetings and sponsor athletic, social, educational and cultural programs under the watchful supervision of adult leaders. Hardly a month goes by that we don't read one or more outstanding achievements in the VRTEC SECTION of the Official Organ. The National Athletic Meets of 1937-38, the Cultural Festival held in Chicago last May, the Literary Contests, the Amateur Snapshot Contest of 1937, Juvenile Month Programs, the Christmas and other holiday celebrations are examples of their activities. These have given us reason to feel very proud of them and hopeful, too, that when we are retired to the sidelines we need have little fear that the leadership of the Society will not rest in capable hands.

Thirty years of progress lie behind us—years filled with study, toil, worries, hope and faith . . . But after all these years we see the Slovene and English-speaking lodge members marching along side by side and gathered around them are our Vrtec members singing, cheering and clamoring for recognition and new fields to conquer—A COMMON BOND BETWEEN THEM AND A GLORIOUS FUTURE AWAITING THE SOCIETY.

6TH NAT'L SOFTBALL TOURNAMENT SCHEDULE

SENIOR

Games Saturday Field No. 1 (Speedway)		Games Sunday Field No. 3 (Slovene Park)	Games Monday Field No. 1 (Speedway)	
Utopians vs Challengers	1:00 P.M.			
Pirates vs Spartans	2:30 P.M.		2:30 P.M.	
Progressors vs Hoosier Pals	3:45 P.M.	Bye		2:30 P.M.

JUNIOR

Games Saturday Field No. 2 (Wabash)		Games Sunday Field No. 3 (Slovene Park)	Games Monday Field No. 1 (Speedway)	
Spartans Jrs. vs Challengers Jrs.	1:00 P.M.			
Outlookers vs Sygan Vrtec - 72	2:30 P.M.		10:30 A.M.	
Jugoslavs vs Progressor Jrs.	3:45 P.M.		1:00 P.M.	1:00 P.M.
Comets vs Trail Blazers				

"ALL PLAYERS MUST BE PROMPT FOR THE ABOVE SCHEDULED GAMES."